EL 2022

23

Ειδική έκθεση

Συνεργίες μεταξύ του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων

Δεν έχουν αξιοποιηθεί ακόμη στο έπακρο

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Περιεχόμενα

	Σημείο
Σύνοψη	I-IX
Εισαγωγή	01-09
«Ορίζων 2020» και Διαρθρωτικά Ταμεία για την έρευνα και την καινοτομία	01-08
Καθήκοντα και αρμοδιότητες	09
Εμβέλεια και τρόπος προσέγγισης του ελέγχου	10-12
Παρατηρήσεις	13-77
Δεν δόθηκε η δέουσα προσοχή σε όλους τους παράγοντες που διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο στη δημιουργία συνεργιών	13-39
Η Επιτροπή αντιμετώπισε τις ελλείψεις στους κανόνες και στους κανονισμούς οι οποίες λειτουργούσαν ως εμπόδια στη δημιουργία συνεργιών	15-17
Οι φορείς που συμμετείχαν στη διαχείριση των ΕΔΕΤ και οι αντίστοιχοι φορείς του προγράμματος «Ορίζων 2020» συνεργάστηκαν ελάχιστα	18-24
Ο εντοπισμός και η παρακολούθηση των συνεργιών εμποδίστηκαν λόγω της έλλειψης κατάλληλων δεδομένων	25-32
Οι διαχειριστικές αρχές αξιοποίησαν ελάχιστα τις δράσεις δημιουργίας ικανοτήτων	33-39
Διαφορετικοί οι βαθμοί υλοποίησης των συνεργιών που προβλέπονταν στα στρατηγικά έγγραφα	40-77
Στα στρατηγικά έγγραφα των ΕΔΕΤ προβλέπονταν συνεργίες, αλλά σε ποικίλους βαθμούς λεπτομέρειας	43-49
Οι προγραμματισμένες ανάντη συνεργίες υλοποιούνταν εν γένει	50-54
Υπήρχε έλλειψη κατάντη συνεργιών	55-67
Η σφραγίδα αριστείας έχει δυνατότητες, αλλά χρησιμοποιήθηκε μόνο σε περιορισμένο βαθμό	68-77
Συμπεράσματα και συστάσεις	78-90

Παραρτήματα

Παράρτημα I — Διαφορές μεταξύ του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των ταμείων που στηρίζουν την υλοποίηση της πολιτικής για τη συνοχή

Παράρτημα II — Στατιστικά στοιχεία

Παράρτημα III — Μεθοδολογία

Παράρτημα IV — Συνεργίες στους κανονισμούς της ΕΕ: 2014–2020 έναντι 2021–2027

Αρκτικόλεξα και συντομογραφίες

Γλωσσάριο

Απαντήσεις της Επιτροπής

Χρονογραμμή

Κλιμάκιο ελέγχου

Σύνοψη

I Στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», η Επιτροπή υπογράμμισε τον ρόλο της έρευνας και της καινοτομίας ως βασικών μοχλών κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας, καθώς και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Τα δύο κύρια ταμεία για τη στήριξη της έρευνας και της καινοτομίας ήταν το 8ο πρόγραμμα-πλαίσιο της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία, το επονομαζόμενο «Ορίζων 2020», με προϋπολογισμό ύψους 76,4 δισεκατομμυρίων ευρώ, και τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ) και κυρίως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) με ποσό ύψους σχεδόν 41 δισεκατομμυρίων ευρώ να έχει δεσμευθεί για δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας. Μολονότι το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» και τα ΕΔΕΤ στήριξαν αμφότερα την έρευνα και την καινοτομία, οι στόχοι τους, η εφαρμογή τους, οι τρόποι διαχείρισης και ο καθορισμός προτεραιοτήτων διέφεραν.

II Για πρώτη φορά, συμπεριλήφθηκε στα νομικά πλαίσια του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των ΕΔΕΤ, για την περίοδο 2014–2020, ειδικό αίτημα για τη δημιουργία συνεργιών μεταξύ των δύο προγραμμάτων. Στις συνεργίες περιλαμβάνονται δύο ή περισσότερα προγράμματα τα οποία αλληλεπιδρούν ώστε να επιτευχθεί μεγαλύτερος αντίκτυπος από τον αντίστοιχο μεμονωμένων παρεμβάσεων. Οι συνεργίες μπορούν να λάβουν διάφορες μορφές. Μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν, από τη μία πλευρά, πόρους των ΕΔΕΤ για τη στήριξη της δημιουργίας ικανοτήτων έρευνας, ώστε να αυξηθούν οι πιθανότητες των δικαιούχων να λάβουν, στη συνέχεια, την ανταγωνιστικότερη χρηματοδότηση από το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» (ανάντη συνεργίες), και, από την άλλη, πόρους των ΕΔΕΤ που χρηματοδοτούν την επωφελή εκμετάλλευση ή την περαιτέρω ανάπτυξη των αποτελεσμάτων που έχουν προκύψει από τα έργα του προγράμματος «Ορίζων 2020» (κατάντη συνεργίες).

III Η παρούσα ειδική έκθεση είναι η πλέον πρόσφατη μιας σειράς δημοσιεύσεων του ΕΕΣ στις οποίες εξετάζεται η ενωσιακή στήριξη δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας. Συμπληρώνει την ειδική έκθεση 15/2022 σχετικά με τα μέτρα για τη διεύρυνση της συμμετοχής στο πρόγραμμα «Ορίζων 2020».

IV Στο πλαίσιο του εν προκειμένω ελέγχου αξιολογήσαμε κατά πόσον η Επιτροπή και οι αρμόδιες εθνικές/περιφερειακές αρχές υλοποίησης είχαν λάβει τα κατάλληλα μέτρα για τη δημιουργία συνεργιών μεταξύ του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των ΕΔΕΤ. Εξετάσαμε κατά πόσον οι εν λόγω φορείς, αφενός, είχαν δώσει τη δέουσα σημασία σε παράγοντες που διαδραμάτιζαν καταλυτικό ρόλο στη δημιουργία

συνεργιών και, αφετέρου, είχαν προγραμματίσει και εφαρμόσει μέτρα για τη δημιουργία συνεργιών.

V Διαπιστώσαμε ότι ορισμένοι παράγοντες με καταλυτικό ρόλο στη δημιουργία συνεργιών δεν βρίσκονταν ακόμη σε πλήρη λειτουργία, καθώς και ότι η υλοποίησή τους ποίκιλλε ανάλογα με το είδος της συνεργίας. Παραδείγματος χάριν, εκτός από τις διαφορές που υπήρχαν στα νομικά πλαίσια των δύο προγραμμάτων, τις οποίες η Επιτροπή φρόντισε να αποκαταστήσει για την περίοδο 2021–2027, παρέμενε περιορισμένη η συνεργασία μεταξύ ενδιαφερόμενων μερών των δύο προγραμμάτων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας. Η απουσία μιας ενοποιημένης βάσης δεδομένων για τα έργα των ΕΔΕΤ, η οποία να είναι διαλειτουργική με τη βάση δεδομένων του προγράμματος «Ορίζων 2020», δυσκόλεψε την Επιτροπή και τις εθνικές/περιφερειακές αρχές στον εντοπισμό και στη διερεύνηση πιθανών συνεργιών. Επιπρόσθετα, δεδομένου ότι δεν υπήρχε σύστημα παρακολούθησης των συνεργιών, η Επιτροπή δεν ήταν σε θέση να εντοπίζει και να προωθεί κατά τρόπο συστηματικό παραδείγματα ορθών πρακτικών.

VI Διαπιστώσαμε ότι στα στρατηγικά έγγραφα των ΕΔΕΤ, δηλαδή στις στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης και στα αντίστοιχα επιχειρησιακά προγράμματα, περιλαμβάνονταν περιορισμένες αναφορές στις προτεραιότητες του προγράμματος «Ορίζων 2020». Επιπλέον, οι προτεραιότητες που καθορίζονταν στα εν λόγω έγγραφα ήταν αρκετά ευρείες, με αποτέλεσμα να περιοριστεί η δυνατότητα δημιουργίας συνεργιών.

VII Οι διαχειριστικές αρχές των ΕΔΕΤ δεν εφάρμοσαν όλα τα μέτρα προώθησης συνεργιών, όπως αυτά προβλέπονταν στα στρατηγικά έγγραφα. Ειδικότερα, τα μέτρα για τη δημιουργία κατάντη συνεργιών με σκοπό την περαιτέρω αξιοποίηση των αποτελεσμάτων που είχαν προκύψει από τα έργα του προγράμματος «Ορίζων 2020», εφαρμόστηκαν μόνο σε πολύ περιορισμένο βαθμό. Δύο ήταν οι κύριοι λόγοι γι' αυτό: i) οι δικαιούχοι των επιχορηγήσεων του προγράμματος «Ορίζων 2020» σπανίως προσέβλεπαν σε κατάντη συνεργίες με τα ΕΔΕΤ· και ii) οι διαχειριστικές αρχές δεν γνώριζαν πώς να δημιουργήσουν κατάντη συνεργίες ή πώς να εντοπίσουν τα αποτελέσματα που έχουν προκύψει από τα έργα του προγράμματος «Ορίζων 2020». Επιπλέον, οι διαχειριστικές αρχές είχαν περιορισμένη συμμετοχή στις δράσεις της Επιτροπής που αφορούσαν τη δημιουργία ικανοτήτων και δεν προώθησαν επαρκώς την έννοια των συνεργιών.

VIII Τέλος, ορισμένες προτάσεις έργων που αξιολογήθηκαν θετικά στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020» αλλά δεν χρηματοδοτήθηκαν λόγω έλλειψης πόρων του προγράμματος, είχαν λάβει σήμα ποιότητας —τη σφραγίδα αριστείας— ώστε να

διευκολυνθεί η λήψη χρηματοδότησης είτε από τα ΕΔΕΤ είτε από άλλη πηγή. Ωστόσο, στα επιχειρησιακά προγράμματα του δείγματός μας ήταν περιορισμένος ο αριθμός των εν λόγω έργων που έλαβαν τελικά χρηματοδότηση από τα ΕΔΕΤ.

IX Συστήνουμε τρόπους με τους οποίους η Επιτροπή μπορεί:

- να βελτιώσει τη συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών που δραστηριοποιούνται στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας·
- να αξιοποιήσει τις δυνατότητες των βάσεων δεδομένων ώστε να προωθηθούν συνεργίες·
- να αυξήσει τη χρήση των κατάντη συνεργιών· και
- να βελτιώσει τις ροές πληροφοριών σχετικά με τα έργα στα οποία έχει απονεμηθεί η σφραγίδα αριστείας.

Εισαγωγή

«Ορίζων 2020» και Διαρθρωτικά Ταμεία για την έρευνα και την καινοτομία

01 Στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», η Επιτροπή υπογράμμισε τον ρόλο της έρευνας και της καινοτομίας (Ε&Κ) ως βασικών μοχλών κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας, καθώς και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, στην ΕΕ. Οι προτεραιότητες της Επιτροπής για την περίοδο 2019–2024 αντικατοπτρίζουν τη συνεχιζόμενη σημασία της Ε&Κ σε επίπεδο ΕΕ, δεδομένου ότι η Ε&Κ διαδραματίζει καίριο ρόλο σε τουλάχιστον τέσσερις από τις έξι προτεραιότητες: στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, σε μια οικονομία στην υπηρεσία των ανθρώπων, μια Ευρώπη έτοιμη για την ψηφιακή εποχή και μια ισχυρότερη Ευρώπη στον κόσμο.

02 Κατά την περίοδο 2014–2020 οι επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν στην Ε&Κ από τον προϋπολογισμό της ΕΕ ήταν μεγαλύτερες από ποτέ. Τα δύο κύρια ταμεία για τη στήριξη της Ε&Κ ήταν το όγδοο πρόγραμμα-πλαίσιο (ΠΠ) για την Ε&Κ, το αποκαλούμενο «Ορίζων 2020», και τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ), εκ των οποίων το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) διέθεσε το 95 %. Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος «Ορίζων 2020» ανήλθε σε 76,4 δισεκατομμύρια ευρώ και η χρηματοδότηση από την ΕΕ που δεσμεύθηκε για δραστηριότητες Ε&Κ στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ προσέγγιζε τα 41 δισεκατομμύρια ευρώ. Συνολικά, τα ποσά αυτά αντιπροσώπευαν το 12 % του προϋπολογισμού της ΕΕ για την περίοδο 2014–2020. Για την περίοδο 2021–2027, ο προϋπολογισμός της ΕΕ για την Ε&Κ έχει αυξηθεί περαιτέρω (παραδείγματος χάριν, ο προϋπολογισμός για το νέο ΠΠ ανέρχεται σε 95,5 δισεκατομμύρια ευρώ, το εκτιμώμενο ποσό από το ΕΤΠΑ για Ε&Κ είναι 56 δισεκατομμύρια ευρώ και ο προϋπολογισμός με προορισμό την Ε&Κ στα εγκεκριμένα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας ως είχαν τον Μάρτιο του 2022 ανερχόταν σε 44,4 δισεκατομμύρια ευρώ).

03 Η Επιτροπή προωθεί τη δημιουργία συνεργιών. Με τον όρο «συνεργίες» νοείται στην παρούσα έκθεση ο συντονισμός των ενωσιακών κονδυλίων για την έρευνα στο πλαίσιο των ΕΔΕΤ και του προγράμματος «Ορίζων 2020», με σκοπό την αύξηση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας αμφοτέρων, ώστε να επιτευχθεί μεγαλύτερος αντίκτυπος από την άποψη της παραγωγής καινοτομίας.

04 Οι συνεργίες αναφέρθηκαν για πρώτη φορά σε ανακοίνωση της Επιτροπής του 2007·έκτοτε, η σημασία τους δεν έχει παύσει να αυξάνεται. Για πρώτη φορά, περιλήφθηκε στα νομικά πλαίσια τόσο του προγράμματος «Ορίζων 2020»[1] όσο και των ΕΔΕΤ[2] για την περίοδο 2014–2020, ειδικό αίτημα προς τους φορείς υλοποίησης να δημιουργήσουν συνεργίες μεταξύ των δύο προγραμμάτων. Στα νομικά πλαίσια του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» (διάδοχος του προγράμματος «Ορίζων 2020») και των ταμείων που στηρίζουν την υλοποίηση της πολιτικής συνοχής (διάδοχος των ΕΔΕΤ), για την περίοδο 2021–2027, δίνεται ακόμη περισσότερη σημασία στις συνεργίες. Ειδικότερα:

- στον κανονισμό για το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στον συντονισμό και τη συμπληρωματικότητα μεταξύ των πολιτικών συνοχής και των πολιτικών Ε&Κ. Το παράρτημα IV του κανονισμού είναι αφιερωμένο αποκλειστικά στις συνεργίες·

- στον κανονισμό περί κοινών διατάξεων που διέπει τα ταμεία που στηρίζουν την υλοποίηση της πολιτικής συνοχής, υπογραμμίζεται η σημασία που έχουν για τα κράτη μέλη και την Επιτροπή η ενίσχυση του συντονισμού και η δημιουργία συνεργιών και συμπληρωματικότητας με το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη».

05 Σε έγγραφο καθοδήγησης[3] της Επιτροπής του 2014 σχετικά με τις συνεργίες, περιγράφονται διάφορα είδη πιθανών συνεργιών μεταξύ του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των ΕΔΕΤ (βλέπε ***γράφημα 1***):

---

[1] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1291/2013, αιτιολογική σκέψη 33 και άρθρο 21.

[2] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, παράρτημα I - παράγραφος 4.3.

[3] Enabling synergies between the ESIFs, H2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes.

Γράφημα 1 — Είδη συνεργιών

Διαδοχική χρηματοδότηση ανάντη:

χρήση κονδυλίων των ΕΔΕΤ σε δράσεις δημιουργίας των ικανοτήτων Ε&Κ που απαιτούνται για να διαγωνιστεί κάποιος στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020» *(δηλαδή να συμμετάσχει σε έργα του προγράμματος)* και να γίνει μέλος σε διεθνή δίκτυα

Διαδοχική χρηματοδότηση κατάντη:

χρήση κονδυλίων των ΕΔΕΤ σε δράσεις με τις οποίες αξιοποιούνται ήδη υλοποιημένα έργα του προγράμματος «Ορίζων 2020» και επιτρέπονται η αξιοποίηση και η διάδοση των αποτελεσμάτων Ε&Κ των εν λόγω έργων

Εναλλακτική χρηματοδότηση (Σφραγίδα αριστείας):

χορήγηση κονδυλίων των ΕΔΕΤ για να υλοποιηθούν προτάσεις έργων που έλαβαν σφραγίδα αριστείας, δηλαδή αξιολογήθηκαν θετικά στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020» και υπερκέρασαν το προκαθορισμένο κατώτατο όριο ποιότητας, αλλά δεν χρηματοδοτήθηκαν από το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» λόγω ανεπαρκών δημοσιονομικών πόρων

Συμπληρωματική χρηματοδότηση:

συγκέντρωση χρηματοδότησης, από το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» και από τα ΕΔΕΤ, στο ίδιο έργο

Πηγή: ΕΕΣ.

06 Στο ***γράφημα 2***, παρουσιάζεται η λογική των ανάντη και των κατάντη συνεργιών μεταξύ του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των ΕΔΕΤ.

Γράφημα 2 — Ανάντη και κατάντη συνεργίες μεταξύ του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των ΕΔΕΤ

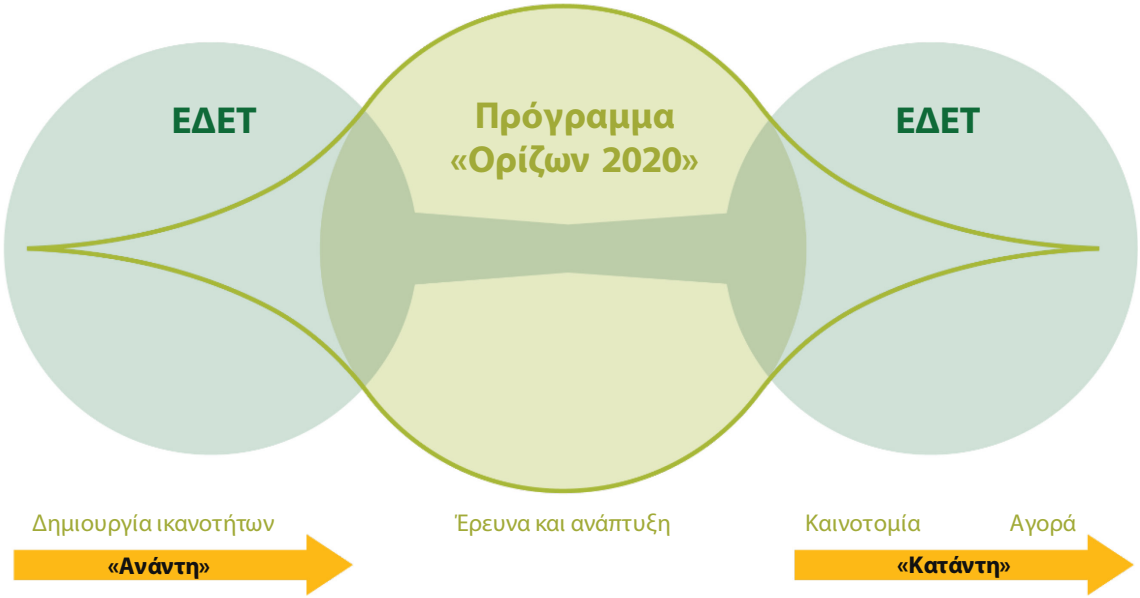

Πηγή: ΕΕΣ.

07 Μολονότι τόσο τα ΕΔΕΤ όσο και το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» παρέχουν σημαντική στήριξη στην Ε&Κ, ο προγραμματισμός και η υλοποίηση συνεργιών είναι πολύπλοκα ζητήματα, διότι οι δύο χρηματοδοτικές πηγές διαφέρουν από πολλές απόψεις (για περισσότερες λεπτομέρειες, βλέπε ***παράρτημα Ι***):

- **Στόχοι:** Τα κονδύλια του προγράμματος «Ορίζων 2020» στοχεύουν στην αριστεία, ενώ τα ΕΔΕΤ αποσκοπούν στην ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής μέσω της μείωσης των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών. Τα παραπάνω αντικατοπτρίζονται και στις διαφορές στην ανά κράτος μέλος κατανομή των κονδυλίων του προγράμματος «Ορίζων 2020», σε σύγκριση με τα κονδύλια των ΕΔΕΤ που έχουν δεσμευθεί για την Ε&Κ (βλέπε ***παράρτημα ΙΙ***)·

- **Διαχείριση:** Το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» τελούσε υπό την άμεση διαχείριση της Επιτροπής (μέσω προσκλήσεων υποβολής προτάσεων έργων σε επίπεδο ΕΕ), ενώ τα ΕΔΕΤ εφαρμόστηκαν υπό καθεστώς επιμερισμένης διαχείρισης μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής (δηλαδή μέσω προσκλήσεων υποβολής προτάσεων έργων σε εθνικό/περιφερειακό επίπεδο)·

- **Εφαρμογή:** Το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» εφαρμόστηκε μέσω πολυετών προγραμμάτων εργασίας που καταρτίστηκαν από την Επιτροπή, ενώ τα ΕΔΕΤ εφαρμόστηκαν βάσει επιχειρησιακών προγραμμάτων (ΕΠ) τα οποία καταρτίστηκαν από εθνικές/περιφερειακές αρχές και εγκρίθηκαν από την Επιτροπή·

- **Καθορισμός προτεραιοτήτων:** Κατά την περίοδο 2014–2020, τα κονδύλια των ΕΔΕΤ για την Ε&Κ έπρεπε να δαπανηθούν σύμφωνα με τις «Στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης» (S3), τις οποίες ανέπτυξαν κράτη μέλη ή περιφέρειες. Οι στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης είναι «στρατηγικές καινοτομίας που θέτουν προτεραιότητες με στόχο τη δημιουργία ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, μέσω της ανάπτυξης και αντιστοίχισης των ισχυρών σημείων της έρευνας και καινοτομίας με τις ανάγκες των επιχειρήσεων, [...] αποφεύγοντας την επανάληψη και τον κατακερματισμό των προσπαθειών»[4]. Τα κονδύλια του προγράμματος «Ορίζων 2020» δαπανήθηκαν με βάση, αφενός, τους κύριους τομείς προτεραιότητας, όπως ορίζονται στον κανονισμό και, αφετέρου, τα θέματα που εντάσσονται στους εν λόγω τομείς, όπως ορίζονται στα προγράμματα εργασίας που ενέκρινε η Επιτροπή μέσω της διαδικασίας επιτροπολογίας (δηλαδή με τη συμμετοχή επιτροπής που απαρτίζεται από εκπροσώπους όλων των κρατών μελών).

[4] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013.

08 Οι συνεργίες έχουν ιδιαίτερη σημασία για τις χώρες που παρουσιάζουν λιγότερο καλές επιδόσεις στην Ε&Κ και, κατά συνέπεια, συμμετέχουν λιγότερο στο πρόγραμμα «Ορίζων 2020» (βλέπε ειδική έκθεση 15/2022). Οι εν λόγω χώρες συγκαταλέγονται μεταξύ εκείνων που λαμβάνουν το μεγαλύτερο μερίδιο της χρηματοδότησης που διατίθεται από τα ΕΔΕΤ για την Ε&Κ (βλέπε ***παράρτημα II***).

Καθήκοντα και αρμοδιότητες

09 Στον ***πίνακα 1***, περιγράφονται τα κύρια ενδιαφερόμενα μέρη που συμμετέχουν στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των ΕΔΕΤ. Περισσότερες λεπτομέρειες παρέχονται στο ***παράρτημα I***.

Πίνακας 1 — Αρχές με αρμοδιότητα και συμμετοχή στον σχεδιασμό και στη διαχείριση των ΕΔΕΤ και του προγράμματος «Ορίζων 2020»

	ΕΔΕΤ	Πρόγραμμα «Ορίζων 2020»
Κύρια αρμόδια Γενική Διεύθυνση (ΓΔ) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής και Αστικής Ανάπτυξης (ΓΔ REGIO)	Γενική Διεύθυνση Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΔ RTD)
Σχεδιασμός πολιτικής	ΓΔ REGIO, φορείς των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένων των διαχειριστικών αρχών Η ΓΔ REGIO, μεταξύ άλλων, αξιολόγησε και ενέκρινε τα ΕΠ	ΓΔ RTD και άλλες ΓΔ, ανάλογα με τον τομέα προτεραιότητας Η ΓΔ RTD κατάρτισε τα προγράμματα εργασίας και τις σχετικές προσκλήσεις υποβολής προτάσεων έργων
Υλοποίηση	Διαχειριστικές αρχές (σχεδιασμός και εφαρμογή των ΕΠ, συμπεριλαμβανομένων της επιλογής έργων, της έγκρισης έργων, και των επιχορηγήσεων) Ενδιάμεσοι φορείς (υλοποίηση των ειδικών μέτρων του εκάστοτε ΕΠ) Η επιχορήγηση επισημοποιείται εν γένει μέσω συμφωνίας επιχορήγησης	Περισσότεροι από 20 διαφορετικοί φορείς υλοποίησης, συμπεριλαμβανομένων των εκτελεστικών οργανισμών. Έξι από τους τελευταίους εκτέλεσαν περισσότερο από το 65 % του προϋπολογισμού του προγράμματος «Ορίζων 2020» υπό την επίβλεψη της εποπτεύουσας ΓΔ Η επιχορήγηση επισημοποιείται με τη σύναψη συμφωνίας επιχορήγησης
Στήριξη εκείνων που προτείνουν τα έργα και των δικαιούχων	Διαχειριστικές αρχές	Εθνικά σημεία επαφής

Πηγή: ΕΕΣ.

Εμβέλεια και τρόπος προσέγγισης του ελέγχου

10 Δεδομένου ότι, στις οικείες νομικές βάσεις για την περίοδο 2014–2020, ήταν η πρώτη φορά που ζητήθηκε η δημιουργία συνεργιών μεταξύ του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των ΕΔΕΤ (βλέπε σημείο ***04***), επιδίωξη του ελέγχου ήταν να διαπιστωθεί σε ποιον βαθμό αυτό επιτεύχθηκε. Αποφασίσαμε να διενεργήσουμε τον έλεγχο λαμβανομένων υπόψη της αυξανόμενης σημασίας των συνεργιών αλλά και των αναξιοποίητων ευκαιριών εξαιτίας της μη δημιουργίας τους, καθώς και να συμπληρώσουμε την πρόσφατα δημοσιευθείσα ειδική έκθεση 15/2022 του ΕΕΣ, η οποία επικεντρώθηκε σε μέτρα για τη διεύρυνση της συμμετοχής των χωρών με χαμηλές επιδόσεις στο πρόγραμμα «Ορίζων 2020». Πράγματι, στον κανονισμό για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» δηλώνεται ότι οι συνεργίες με τα ΕΔΕΤ, καθώς και τα μέτρα για τη διεύρυνση της συμμετοχής στο πρόγραμμα «Ορίζων 2020», θα συμβάλουν στη γεφύρωση του χάσματος στον τομέα της Ε&Κ στην Ευρώπη.

11 Το ερώτημα που θέσαμε ήταν εάν η Επιτροπή και οι εθνικές/περιφερειακές αρχές υλοποίησης είχαν λάβει τα κατάλληλα μέτρα για τη δημιουργία συνεργιών μεταξύ του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των ΕΔΕΤ. Για τον σκοπό αυτόν, αξιολογήσαμε κατά πόσον:

- η Επιτροπή και οι εθνικές/περιφερειακές αρχές υλοποίησης είχαν αποδώσει τη δέουσα σημασία σε παράγοντες με καταλυτικό ρόλο στη δημιουργία συνεργιών·
- η Επιτροπή και οι εθνικές/περιφερειακές αρχές υλοποίησης είχαν προγραμματίσει και εφαρμόσει συνεργίες με αποτελεσματικό τρόπο.

12 Οι ελεγκτικές εργασίες μας κάλυψαν την υλοποίηση συνεργιών την περίοδο 2014-2020, ενώ εξετάσαμε αποδεικτικά στοιχεία από ένα φάσμα πηγών (για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τη μεθοδολογία, βλέπε ***παράρτημα III***):

- επισκόπηση των σχετικών εγγράφων της Επιτροπής καθώς και ερωτηματολόγια που συμπληρώθηκαν από υπαλλήλους της Επιτροπής και συνεντεύξεις με αυτούς·
- επισκόπηση των αναλυτικών δεδομένων·
- ανάλυση βάσει εξόρυξης κειμένου των προγραμμάτων εργασίας και των συμφωνιών επιχορήγησης του προγράμματος «Ορίζων 2020»·

- ανάλυση των σχετικών εγγράφων από δείγμα πέντε κρατών μελών (Πορτογαλία, Πολωνία, Σλοβενία, Κροατία και Ρουμανία) καθώς και συνεντεύξεις με τις διαχειριστικές αρχές τους και τα εθνικά σημεία επαφής τους. Επιλέξαμε τις εν λόγω χώρες βάσει των επιδόσεών τους στον τομέα της Ε&Κ, της διαθεσιμότητας των ΕΔΕΤ όσον αφορά την Ε&Κ, και της συμμετοχής των εν λόγω χωρών στο πρόγραμμα «Ορίζων 2020»·
- έρευνες που απεστάλησαν στις διαχειριστικές αρχές 27 ΕΠ (ποσοστό απάντησης: 64 %) και σε 78 εθνικά σημεία επαφής, (ποσοστό απάντησης: 67 %) σε όλα τα κράτη μέλη·
- συνεντεύξεις με εμπειρογνώμονες του τομέα.

Παρατηρήσεις

Δεν δόθηκε η δέουσα προσοχή σε όλους τους παράγοντες που διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο στη δημιουργία συνεργιών

13 Η δημιουργία συνεργιών είναι πολύπλοκη, καθώς η ενωσιακή χρηματοδότηση στο πλαίσιο των ΕΔΕΤ και αυτή στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020» διαφέρουν από πολλές απόψεις (βλέπε σημείο ***06***). Εξετάσαμε την τεκμηρίωση και λάβαμε παρατηρήσεις από την Επιτροπή και τα εθνικά ενδιαφερόμενα μέρη, στο πλαίσιο των οποίων επισημάνθηκαν ορισμένοι παράγοντες που μπορούν να καθορίσουν την επιτυχία ή την αποτυχία στη δημιουργία συνεργιών: ο βαθμός ευθυγράμμισης των κανόνων και των κανονισμών, η συνεργασία μεταξύ των συναφών παραγόντων σε επίπεδο ΕΕ και σε επίπεδο κρατών μελών, η διαθεσιμότητα των αντιστοίχων δεδομένων και η διοικητική ικανότητα σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

14 Συνεπώς, αξιολογήσαμε κατά πόσον:

- οι κανόνες και οι κανονισμοί διευκόλυναν τη δημιουργία συνεργιών·
- η συνεργασία τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε εθνικό επίπεδο ήταν κατάλληλη για τη δημιουργία συνεργιών·
- η Επιτροπή διέθετε κατάλληλα δεδομένα και εργαλεία παρακολούθησης για τον εντοπισμό και την προώθηση πιθανών συνεργιών·
- η Επιτροπή υποστήριξε κατάλληλα τη δημιουργία ικανοτήτων των εθνικών/περιφερειακών διοικητικών αρχών.

Η Επιτροπή αντιμετώπισε τις ελλείψεις στους κανόνες και στους κανονισμούς οι οποίες λειτουργούσαν ως εμπόδια στη δημιουργία συνεργιών

15 Σε διάφορες μελέτες[5] που εκπονήθηκαν για λογαριασμό της Επιτροπής καταδείχθηκε η έλλειψη ευθυγράμμισης μεταξύ των κανονιστικών διατάξεων που

[5] «MLE on National Practices in Widening Participation and Strengthening Synergies», Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018· «Synergies between FPs for Research and Innovation and European Structural and Investment Funds», Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017.

διέπουν το πρόγραμμα «Ορίζων 2020», του κανονισμού περί κοινών διατάξεων των ΕΔΕΤ και του σχετικού γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία στο πλαίσιο των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, η οποία θεωρήθηκε ότι αποτελούσε εμπόδιο όσον αφορά τις συνεργίες. Στο πλαίσιο των ελεγκτικών εργασιών μας, ιδίως των ερωτηματολογίων μας και των συνεντεύξεων με εμπειρογνώμονες, διαχειριστικές αρχές και εθνικά σημεία επαφής, επιβεβαιώθηκε το παραπάνω συμπέρασμα, αναδεικνύοντας έτσι τη σημασία της ευθυγράμμισης των κανονιστικών διατάξεων.

16 Η Επιτροπή αντιμετώπισε το ζήτημα προτείνοντας διάφορες προσαρμογές, οι οποίες ενσωματώθηκαν στους σχετικούς κανονισμούς της περιόδου 2021–2027 (βλέπε ***παράρτημα IV***). Ενδεικτικές αλλαγές που εισήχθησαν είναι οι εξής:

- στο πλαίσιο εκτέλεσης των ταμείων της πολιτικής συνοχής πρέπει να γίνονται αποδεκτοί οι όροι που έχουν ήδη αξιολογηθεί στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», είτε πρόκειται για έργα που συγχρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» είτε για έργα στα οποία έχει απονεμηθεί η σφραγίδα αριστείας·

- γίνεται ευθυγράμμιση: των κριτηρίων με τα οποία ορίζεται ποιες δραστηριότητες θεωρούνται επιλέξιμες· των μεθόδων υπολογισμού των επιλέξιμων δαπανών· και των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, όσον αφορά έργα που συγχρηματοδοτούνται από τα δύο προγράμματα ή έργα που έχουν λάβει τη σφραγίδα αριστείας·

- δίνεται η δυνατότητα χρήσης επιχορηγήσεων από τα ΕΔΕΤ ως εθνικών συνεισφορών σε ευρωπαϊκές συμπράξεις που έχουν δημιουργηθεί στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» (συμπράξεις μεταξύ της Επιτροπής και ιδιωτικών ή δημόσιων εταίρων στο πλαίσιο εναρμονισμένων πρωτοβουλιών Ε&Κ)·

- δίνεται δυνατότητα μεταφοράς έως και 5 % του αρχικού εθνικού κονδυλίου κάθε Ταμείου Συνοχής σε οποιοδήποτε άλλο μέσο υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση (συμπεριλαμβανομένου του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη»).

17 Δεδομένου ότι οι εν λόγω αλλαγές πραγματοποιήθηκαν μόνο για την περίοδο 2021–2027, απομένει να διαπιστωθεί στην πράξη αν ή κατά πόσον θα ανταποκριθούν στην προσδοκία να έχουν θετικό αντίκτυπο στις συνεργίες.

Οι φορείς που συμμετείχαν στη διαχείριση των ΕΔΕΤ και οι αντίστοιχοι φορείς του προγράμματος «Ορίζων 2020» συνεργάστηκαν ελάχιστα

18 Με τον κανονισμό περί κοινών διατάξεων[6] και τον κανονισμό για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020»[7] τονίστηκε η σημασία του συντονισμού και της στενής αλληλεπίδρασης μεταξύ των δύο προγραμμάτων. Όπως αναφέρεται στον ***πίνακα 1***, τα ΕΔΕΤ και το ΠΠ για την Ε&Κ διαθέτουν διαφορετικές δομές διακυβέρνησης τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε εθνικό/περιφερειακό επίπεδο. Το 2016 η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Κοινοβουλευτικής Έρευνας[8] υπογράμμισε τον ρόλο του συντονισμού μεταξύ των ΓΔ της Επιτροπής ώστε να εξαλειφθούν οι κατακερματισμένες προσεγγίσεις, τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε επίπεδο κρατών μελών. Ο εν λόγω συντονισμός μπορεί να επιτευχθεί μέσω τακτικής και δομημένης ανταλλαγής πληροφοριών.

19 Σε έκθεση του 2018[9] που δημοσίευσε η Επιτροπή εξήχθη το συμπέρασμα ότι εξακολουθούν να υπάρχουν προσεγγίσεις που βασίζονται σε στεγανά, τόσο στην Επιτροπή όσο και σε κράτη μέλη. Στην εν λόγω έκθεση αναφερόταν ότι τα υπουργεία ή οι υπηρεσίες έρχονται σε επαφή με διαφορετικά όργανα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που έχουν διαφορετικά και ενίοτε αντικρουόμενα καθήκοντα, προτεραιότητες και επιχειρησιακές κουλτούρες. Συνεπώς, στην έκθεση συστήνεται να καθοριστεί και να θεσμοθετηθεί διαρθρωμένος διάλογος υπό μορφή φόρουμ με θεματολόγια που θα ευνοούν τις συνεργίες.

20 Παρά την εν λόγω σύσταση, διαπιστώσαμε ότι ορισμένες από τις αδυναμίες που εντοπίστηκαν το 2016 εξακολουθούσαν να υφίστανται και το 2021. Σημειώνουμε ότι οι δύο κύριες εμπλεκόμενες ΓΔ (η ΓΔ RTD και η ΓΔ REGIO) συνεργάστηκαν εύρυθμα κατά την προετοιμασία των κανονισμών της περιόδου 2021–2027. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν καθιέρωσε τακτική και διαρθρωμένη διαδικασία διαλόγου στην οποία να συμμετέχουν οι αρμόδιες ΓΔ της Επιτροπής και οι εθνικοί παράγοντες που ήταν αρμόδιοι για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των δύο προγραμμάτων.

---

[6] Παράρτημα I, παράγραφος 4.3.

[7] Αιτιολογική σκέψη 33.

[8] «Maximisation of synergies between the European Structural and Investment Funds and other EU Instruments to attain Europe 2020 Goals», Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Κοινοβουλευτικής Έρευνας, 2016.

[9] «Widening Participation and Strengthening Synergies» — Δραστηριότητα αμοιβαίας μάθησης, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018.

21 Συγκεκριμένα, διαπιστώσαμε περιορισμένα μόνο παραδείγματα διαρθρωμένου διαλόγου μεταξύ των ΓΔ της Επιτροπής και των εθνικών/περιφερειακών ενδιαφερόμενων μερών επί ειδικών θεμάτων. Ένα παράδειγμα που είχε θετική απήχηση στα ενδιαφερόμενα μέρη ήταν η «κοινότητα πρακτικής για τη σφραγίδα αριστείας» (βλέπε ***πλαίσιο 1***).

Πλαίσιο 1

Η «κοινότητα πρακτικής για τη σφραγίδα αριστείας»: ένα θετικό παράδειγμα πολυεπίπεδης συνεργασίας

Η «κοινότητα πρακτικής για τη σφραγίδα αριστείας» είναι μια πλατφόρμα που δημιουργήθηκε από την Επιτροπή με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών, τη συλλογή δεδομένων και την ανταλλαγή ορθών πρακτικών. Συνενώνει εκπροσώπους από τη ΓΔ REGIO, τη ΓΔ RTD, τις διαχειριστικές αρχές, τα εθνικά σημεία επαφής και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε επίπεδο κρατών μελών, δηλαδή εκπροσώπους του Κοινού Κέντρου Ερευνών (JRC), του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και Τεχνολογίας, καθώς και υπουργείων και οργανισμών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Το δίκτυο απαρτίζεται από 250 μέλη.

Στην έρευνα που απευθύναμε στα εθνικά σημεία επαφής, ρωτήσαμε σε ποιο βαθμό είναι ικανοποιημένα όσον αφορά τις διάφορες πρωτοβουλίες που έχουν δρομολογηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και αποσκοπούν στην προώθηση συνεργιών. Οι αποκριθέντες δήλωσαν σε ποσοστό 60 % πολύ ή πάρα πολύ ικανοποιημένοι με την «κοινότητα πρακτικής εφαρμογής της σφραγίδας αριστείας».

22 Όσον αφορά τους εθνικούς φορείς, στον κανονισμό περί κοινών διατάξεων για την περίοδο 2014–2020, καθώς και στα ελάχιστα πρότυπα και τις κατευθυντήριες αρχές για τη δημιουργία δικτύων εθνικών σημείων επαφής στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020» προβλεπόταν απαίτηση για περισσότερη επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των διαχειριστικών αρχών των ΕΔΕΤ και των εθνικών σημείων επαφής του προγράμματος «Ορίζων 2020».

23 Διαπιστώσαμε ότι σε δύο από τα πέντε κράτη μέλη του δείγματός μας, συγκεκριμένα στην Πορτογαλία και στη Σλοβενία, τα εθνικά σημεία επαφής και οι διαχειριστικές αρχές συνεργάστηκαν καλά. Όσον αφορά τα άλλα τρία κράτη μέλη, η συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών ήταν περιορισμένες. Στο πλαίσιο των ερευνών που κλήθηκαν να συμπληρώσουν διαχειριστικές αρχές και εθνικά σημεία επαφής, επιβεβαιώθηκε ότι στην πλειονότητά τους αυτοί που απάντησαν συνέχισαν να εργάζονται βάσει κατακερματισμένης προσέγγισης, γεγονός που σημαίνει ότι

υπήρξε ελάχιστη συνεργασία μεταξύ των διαχειριστικών αρχών (ΕΔΕΤ) και των εθνικών σημείων επαφής (πρόγραμμα «Ορίζων 2020») (για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις εν λόγω έρευνες, βλέπε ***παράρτημα III***):

- Το 41 % των διαχειριστικών αρχών που απάντησαν στην έρευνά μας δήλωσε ότι δεν υπήρξε δομημένη συνεργασία με τα εθνικά σημεία επαφής. Επιπρόσθετα, το 59 % απάντησε ότι δεν είχαν διοργανώσει ή σπάνια διοργάνωναν εκδηλώσεις στις οποίες συμμετείχαν σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη από τις δύο κοινότητες (δικαιούχοι του προγράμματος «Ορίζων 2020» και δικαιούχοι των ΕΔΕΤ, και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη)·

- Το 85 % των εθνικών σημείων επαφής που απάντησαν στην έρευνά μας δήλωσε ότι το επίπεδο συνεργασίας με τις διαχειριστικές αρχές ήταν χαμηλό έως πολύ χαμηλό ή ότι δεν υπήρξε καθόλου συνεργασία. Επιπλέον, τα εθνικά σημεία επαφής ανέφεραν σε ποσοστό 75 % ότι ήταν λίγη έως ελάχιστη η γνώση που είχαν σχετικά με τη στήριξη που παρείχαν τα προγράμματα των ΕΔΕΤ για την Ε&Κ, ή ακόμη και ότι η απόκτηση γνώσεων σχετικά με τα ΕΔΕΤ δεν αποτελούσε μέρος των αρμοδιοτήτων τους.

24 Επίσης, από την έκθεση του 2020[10] σχετικά με τα διδάγματα που αντλήθηκαν από πειραματική πρόσκληση υποβολής προτάσεων έργων που χρηματοδοτήθηκαν από τα ΕΔΕΤ στο πλαίσιο του προγράμματος Interreg Central Europe, κατέστη φανερή η ανάγκη αυξημένης συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των ΕΔΕΤ (βλέπε ***πλαίσιο 2***). Η πειραματική πρόσκληση υποβολής προτάσεων πραγματοποιήθηκε επειδή οι γνώσεις που προέκυψαν από έργα ενωσιακής χρηματοδότησης δεν αξιοποιήθηκαν πλήρως στην πράξη και επειδή τα αποτελέσματα της Ε&Κ συχνά δεν ήταν γνωστά στα ανάλογα ενδιαφερόμενα μέρη στις περιφέρειες της ΕΕ. Εν προκειμένω, αυτό οφειλόταν στην έλλειψη επικοινωνίας, συντονισμού και συνεργασίας μεταξύ ερευνητών και περιφερειακών ενδιαφερόμενων μερών.

Πλαίσιο 2

Πειραματική πρόσκληση υποβολής προτάσεων Interreg: «Αξιοποίηση μέσω συντονισμού»

Σκοπός της πειραματικής αυτής πρόσκλησης υποβολής προτάσεων ήταν να αυξηθεί ο αντίκτυπος της διακρατικής συνεργασίας στις περιφέρειες της Κεντρικής Ευρώπης με τη δοκιμή νέων τρόπων συντονισμού των διάφορων έργων

[10] «Capitalisation through coordination across EU funds», Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020.

που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ. Στην έκθεση του 2020 σχετικά με τα διδάγματα που αντλήθηκαν εξήχθη, μεταξύ άλλων, το συμπέρασμα ότι:

1) τα ενδιαφερόμενα μέρη των προγραμμάτων «Ορίζων 2020» και Interreg ενδιαφέρονται πολύ να συνεργαστούν μεταξύ τους και να συνδυάσουν τα αποτελέσματά τους, ώστε να αυξηθεί η υιοθέτηση των εν λόγω αποτελεσμάτων σε επίπεδο πολιτικής, καθώς και η αξιοποίησή τους σε νέες ομάδες-στόχο και σε νέα εδάφη. Ωστόσο, τα ενδιαφερόμενα μέρη χρειάζονται αποφασιστική «ώθηση» ώστε να αναζητήσουν ενεργά και να αξιοποιήσουν συνεργίες μεταξύ των ταμείων.

2) Για την αύξηση του αντικτύπου των αποτελεσμάτων των έργων που περιλαμβάνονται στα προγράμματα «Ορίζων 2020» και Interreg απαιτείται να στηριχθούν ενεργά οι δικαιούχοι των έργων. Με τα μέτρα δημιουργίας ικανοτήτων και τις ευκαιρίες αντιστοίχισης και ανάπτυξης επαφών μπορούν να αυξηθούν οι γνώσεις των ενδιαφερόμενων μερών σχετικά με τα τρέχοντα αποτελέσματα των προγραμμάτων «Ορίζων 2020» και Interreg, τα οποία θα μπορούσαν να αντιστοιχιστούν με τις συγκεκριμένες ανάγκες ορισμένων περιφερειών και ομάδων-στόχου.

Ο εντοπισμός και η παρακολούθηση των συνεργιών εμποδίστηκαν λόγω της έλλειψης κατάλληλων δεδομένων

25 Σε έκθεση που δημοσιεύθηκε από το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Επιτροπής αναφέρθηκε ότι, εάν οι βάσεις δεδομένων του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των ΕΔΕΤ καταστούν διαλειτουργικές, θα ευνοηθούν σε μεγάλο βαθμό η παρακολούθηση και η αξιολόγηση πολιτικής, καθώς και ο εντοπισμός και η δημιουργία συνεργιών[11].

26 Εξετάζοντας την τεκμηρίωση και την ανατροφοδότηση από υπαλλήλους της Επιτροπής, εντοπίσαμε τα οφέλη των διαλειτουργικών βάσεων δεδομένων (οι οποίες καλύπτουν έργα από το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» και τα ΕΔΕΤ) όσον αφορά i) την παρακολούθηση και την αξιολόγηση πολιτικής, και ii) τις συνεργίες (βλέπε ***γράφημα 3***).

[11] «Dataset of projects co-funded by the ERDF during the multi-annual financial framework 2014-2020», Κοινό Κέντρο Ερευνών, 2019.

Γράφημα 3 — Οφέλη των διαλειτουργικών βάσεων δεδομένων

Πηγή: ΕΕΣ.

27 Αναλύσαμε κατά πόσον η Επιτροπή είχε λάβει μέτρα για τη δημιουργία διαλειτουργικών βάσεων δεδομένων όσον αφορά τα έργα του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των ΕΔΕΤ και κατά πόσον η Επιτροπή και τα κράτη μέλη είχαν εντοπίσει i) τους τομείς με δυνατότητα δημιουργίας συνεργιών και ii) τις τρέχουσες συνεργίες, ώστε να προσδιορίσουν παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών.

28 Κατά την περίοδο 2014–2020, υπήρχαν χωριστές βάσεις δεδομένων με πληροφορίες σχετικά με τα έργα που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» και από τα ΕΔΕΤ:

- Για τα έργα του προγράμματος «Ορίζων 2020», η Επιτροπή διέθετε μόνο εσωτερική βάση δεδομένων, έως ότου εγκαινιάστηκε το 2018 ο πίνακας ελέγχου του προγράμματος «Ορίζων 2020». Στον νέο πίνακα ελέγχου περιλαμβάνονται δεδομένα σχετικά με τα χρηματοδοτούμενα έργα και τους δικαιούχους τους, κατανεμημένα ανά χώρα και περιφέρεια, είδος οργανισμού και τομέα προτεραιότητας (παραδείγματος χάριν, ενέργεια, υγεία και διάστημα)·

- Για τα έργα που συγχρηματοδοτούνταν από τα ΕΔΕΤ, δεν υπήρχε ενοποιημένη βάση δεδομένων μέχρι τον Μάρτιο του 2022. Αντ’ αυτού, οι διαχειριστικές αρχές

κατέγραφαν και δημοσίευαν τις πληροφορίες σχετικά με τα έργα που συγχρηματοδοτούνταν από τα ΕΔΕΤ σε ιστοσελίδες που συνδέονταν με τα ΕΠ τους, σύμφωνα με τις νομικές υποχρεώσεις τους[12]. Τον Μάρτιο του 2022 η Επιτροπή δρομολόγησε την Kohesio, μια ενοποιημένη βάση δεδομένων για τα έργα που συγχρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ. Στην Kohesio περιλαμβάνονται επί του παρόντος έργα από την περίοδο 2014–2020, αλλά η Επιτροπή σκοπεύει να την επεκτείνει ώστε να συμπεριλαμβάνονται και έργα της περιόδου 2021–2027. Ωστόσο, η Kohesio δεν διασυνδέεται με τη βάση δεδομένων του προγράμματος «Ορίζων 2020».

29 Η χρήση των εν λόγω διαφορετικών βάσεων δεδομένων για τον εντοπισμό έργων τα οποία κάλυπταν παρόμοιους τομείς προτεραιότητας στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020» και στο πλαίσιο των ΕΔΕΤ και ήταν, συνεπώς, κατάλληλα για τη δημιουργία συνεργιών, δεν ήταν εύκολη, δεδομένου ότι:

- δεν υπήρχε κοινή κατηγοριοποίηση (ταξινομία) των προτεραιοτήτων του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των προτεραιοτήτων των στρατηγικών έξυπνης ειδίκευσης·
- τα δεδομένα των ΕΔΕΤ όπως καταχωρίζονταν από τις διαχειριστικές αρχές δεν ήταν πλήρως τυποποιημένα και τις περισσότερες φορές ήταν διατυπωμένα στην εκάστοτε εθνική γλώσσα·
- οι διαχειριστικές αρχές δεν κατέγραφαν συστηματικά τις προτεραιότητες των στρατηγικών έξυπνης ειδίκευσης ενός έργου. Δεν διακρίνεται κάποια πιθανότητα η κατάσταση αυτή να καλυτερεύσει, δεδομένου ότι με τον κανονισμό περί κοινών διατάξεων που διέπει την περίοδο 2021–2027 δεν απαιτείται από τα κράτη μέλη να υποβάλλουν εκθέσεις σχετικά με τους τομείς προτεραιότητας των στρατηγικών έξυπνης ειδίκευσης οι οποίοι καλύπτονται από τα έργα.

30 Κατά συνέπεια, οι υφιστάμενες βάσεις δεδομένων δεν παρείχαν τη δυνατότητα χαρτογράφησης των κύριων έργων Ε&Κ που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ και των σχετικών επενδύσεων (παρέχοντας, παραδείγματος χάριν, πληροφορίες σχετικά με τη γεωγραφική κάλυψη ή εντοπίζοντας ποιες προτεραιότητες είναι περισσότερο επιρρεπείς σε συνεργίες). Παρακωλύθηκαν έτσι η δημιουργία συνεργιών και η παρακολούθηση πολιτικής όπως σκιαγραφούνται στο ***γράφημα 3***.

31 Επιπλέον, διαπιστώσαμε ότι, παρά τα οφέλη που προκύπτουν από την παρακολούθηση των συνεργιών μεταξύ των ΕΔΕΤ και του προγράμματος

[12] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, άρθρο 46, παράγραφος 2.

«Ορίζων 2020» (βλέπε σημείο ***25***), δεν παρακολουθούνταν συστηματικά ούτε από την Επιτροπή ούτε από τις διαχειριστικές αρχές που ήταν αρμόδιες για τα ΕΠ τα οποία αναλύσαμε.

32 Εντοπίσαμε μάλιστα τους ακόλουθους περιορισμούς, σε επίπεδο Επιτροπής, όσον αφορά τον εντοπισμό συνεργιών και την παρακολούθηση της υλοποίησής τους:

- πληροφορίες για τον εντοπισμό των ανάντη συνεργιών: παρόλο που η Επιτροπή διαθέτει εργαλείο εξόρυξης κειμένου (CORTEX), το οποίο θεωρητικά είναι σε θέση να εντοπίζει τις υφιστάμενες ανάντη συνεργίες, το εν λόγω εργαλείο δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην πράξη, καθώς δεν υπάρχει ειδικό πεδίο στις προτάσεις έργων του προγράμματος «Ορίζων 2020» για την επισήμανση συνδέσμων με προηγούμενα έργα που συγχρηματοδοτήθηκαν από τα ΕΔΕΤ·

- παρακολούθηση των έργων του προγράμματος «Ορίζων 2020»: μολονότι τα δεδομένα που αφορούν τη χρήση των ερευνητικών αποτελεσμάτων από ολοκληρωμένα έργα του προγράμματος «Ορίζων 2020» είναι δυνατόν να βοηθήσουν στον εντοπισμό των υφιστάμενων κατάντη συνεργιών, η Επιτροπή δεν συλλέγει τις εν λόγω πληροφορίες·

- πληροφορίες διαθέσιμες σε εθνικό επίπεδο: οι πληροφορίες σχετικά με τα έργα που έχουν λάβει τη σφραγίδα αριστείας και συγχρηματοδοτήθηκαν από τα ΕΔΕΤ δεν συλλέγονται και δεν υποβάλλονται, συστηματικά, στην Επιτροπή.

Οι διαχειριστικές αρχές αξιοποίησαν ελάχιστα τις δράσεις δημιουργίας ικανοτήτων

33 Δεδομένου ότι κάθε πλευρά —δηλαδή, αφενός, το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» και, αφετέρου, τα ΕΔΕΤ— είχε τους δικούς της κανόνες και μηχανισμούς εφαρμογής, καθώς και τα δικά της ενδιαφερόμενα μέρη, ήταν ζωτική η ανάγκη να υπάρχουν κατάλληλες διαχειριστικές και διοικητικές ικανότητες, για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων Ε&Κ με συνεργίες σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Πρόκειται για μια πτυχή με ακόμη μεγαλύτερη σημασία για την περίοδο 2021–2027, κατά την οποία η ενωσιακή χρηματοδότηση της Ε&Κ έχει αυξηθεί.

34 Αναλύσαμε:

- την υποστήριξη της Επιτροπής προς τα εθνικά ενδιαφερόμενα μέρη, ιδίως τις διαχειριστικές αρχές, ώστε να αυξηθεί η εμπειρογνωσία τους στον τομέα των συνεργιών, και

- τη δεκτικότητα των εθνικών ενδιαφερόμενων μερών.

35 Η Επιτροπή ανέλαβε διάφορες δράσεις για την υποστήριξη των εθνικών ενδιαφερόμενων μερών, ώστε να αυξήσουν τις γνώσεις τους στον τομέα των συνεργιών. Ειδικότερα:

- Το 2014 η Επιτροπή δημοσίευσε έγγραφο καθοδήγησης σχετικά με τις διάφορες δράσεις (συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων προώθησης και επιμόρφωσης, των πρακτικών συντονισμού και της παρακολούθησης) που πρέπει να αναλάβουν οι υπηρεσίες της Επιτροπής, οι διαχειριστικές αρχές και τα εθνικά σημεία επαφής ώστε να δημιουργηθούν συνεργίες. Οι διαχειριστικές αρχές στα πέντε επιλεχθέντα κράτη μέλη αναγνώρισαν τη συμβολή του εγγράφου καθοδήγησης στην ευαισθητοποίηση σχετικά με τις συνεργίες, αλλά και την περιορισμένη χρήση του από πλευράς τους. Τον Ιούλιο του 2022, η Επιτροπή δημοσίευσε νέο έγγραφο καθοδήγησης σχετικά με τις συνεργίες μεταξύ του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» και του ΕΤΠΑ·

- στο πλαίσιο του μηχανισμού υποστήριξης πολιτικής (μέσο του προγράμματος «Ορίζων 2020» που χρησιμοποιήθηκε για την προώθηση μεταρρυθμίσεων στα εθνικά οικοσυστήματα Ε&Κ), η Επιτροπή δρομολόγησε δραστηριότητα που περιλάμβανε την προώθηση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών στον τομέα των συνεργιών. Ειδικότερα, οι συμμετέχοντες αντάλλαξαν εμπειρίες σχετικά με i) τον τρόπο στήριξης της εθνικής συμμετοχής στα ΠΠ και ii) τον τρόπο μεγιστοποίησης των συνεργιών μεταξύ του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των ΕΔΕΤ[13]. Ωστόσο, διαπιστώσαμε ότι στην εν λόγω δραστηριότητα συμμετείχαν εκπρόσωποι μόνο από 11 κράτη μέλη (Βέλγιο, Βουλγαρία, Κύπρος, Ισπανία, Κροατία, Ουγγαρία, Λετονία, , Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβενία και Σουηδία, καθώς και από τη Γερμανία σε ρόλο παρατηρητή)·

- η Επιτροπή προώθησε την έννοια των συνεργιών σε διασκέψεις (παραδείγματος χάριν, στην εβδομάδα των καινοτόμων περιφερειών στην Ευρώπη και στην ευρωπαϊκή εβδομάδα των δήμων και των περιφερειών) και σε συγκεκριμένες εκδηλώσεις που διοργανώθηκαν από τρίτους.

36 Τέλος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δρομολόγησε και χρηματοδότησε την κύρια πρωτοβουλία —το έργο Stairway to Excellence (S2E)— με στόχο να στηρίξει τη δημιουργία συνεργιών κατά την περίοδο 2014–2020. Το Κοινό Κέντρο Ερευνών (JRC) της Επιτροπής υλοποίησε το έργο S2E σε συνεργασία με τη ΓΔ REGIO, βοηθώντας τα

[13] «MLE on National Practices in Widening Participation and Strengthening Synergies», Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018.

κράτη μέλη και τις περιφέρειες ως προς i) την αξιοποίηση των συνεργιών μεταξύ των ΕΔΕΤ και του προγράμματος «Ορίζων 2020» και ii) την αποτελεσματική εφαρμογή των εθνικών και περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης ειδίκευσης, καθώς και ως προς την επιδίωξη καινοτόμου αριστείας εν γένει. Το έργο ολοκληρώθηκε το 2020 και δεν θα συνεχιστεί κατά την περίοδο 2021–2027. Τα εθνικά ενδιαφερόμενα μέρη τριών από τα πέντε κράτη μέλη του δείγματός μας δήλωσαν ότι συμμετείχαν στις δραστηριότητες του έργου και εξέφρασαν μεγάλη ικανοποίηση.

37 Επίσης, σημειώνουμε ότι ήταν περιορισμένη η συμμετοχή σε δραστηριότητες δημιουργίας ικανοτήτων τις οποίες διοργάνωσε η Επιτροπή. Σύμφωνα με την έρευνά μας, η συμμετοχή κυμαινόταν από 44 % για τις εκδηλώσεις προώθησης έως 7 % για τις δραστηριότητες επιμόρφωσης (βλέπε ***γράφημα 4***).

Γράφημα 4 — Συμμετοχή των διαχειριστικών αρχών στις υποστηρικτικές δραστηριότητες της Επιτροπής

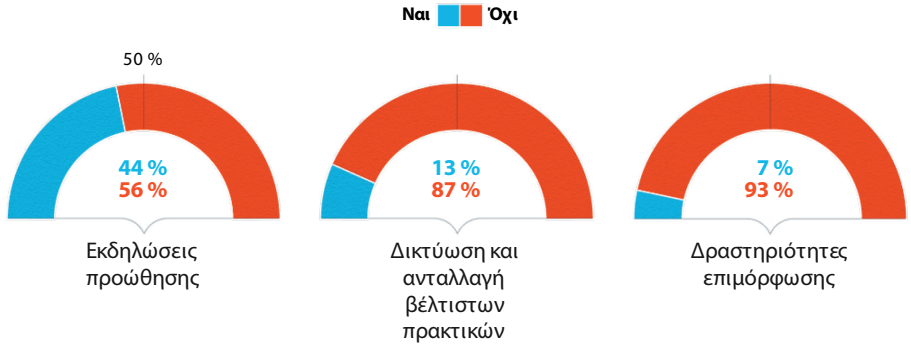

Πηγή: Έρευνα του ΕΕΣ σε επίπεδο διαχειριστικών αρχών.

38 Παρά την εν λόγω περιορισμένη συμμετοχή, οι διαχειριστικές αρχές και τα εθνικά σημεία επαφής που επισκεφθήκαμε κατά τη διάρκεια του ελέγχου εξέφρασαν την ανάγκη για περισσότερη επιμόρφωση, δραστηριότητες καθοδήγησης και ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών.

39 Τέλος, σύμφωνα με την έρευνά μας, οι διαχειριστικές αρχές δήλωσαν ότι οι ίδιες είχαν αναλάβει πολύ περιορισμένη δράση για τη στήριξη της δημιουργίας συνεργιών μεταξύ των δύο προγραμμάτων (βλέπε ***γράφημα 5***).

Γράφημα 5 — Διοργάνωση δραστηριοτήτων προώθησης από τις διαχειριστικές αρχές με σκοπό τη στήριξη της δημιουργίας συνεργιών μεταξύ των ΕΔΕΤ και του προγράμματος «Ορίζων 2020»

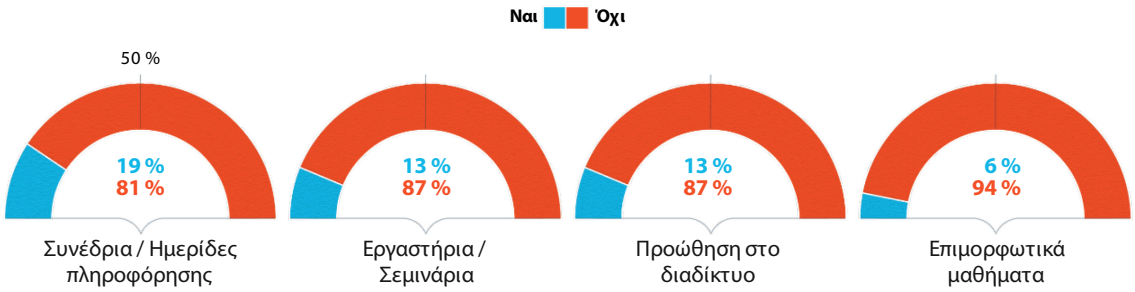

Πηγή: Έρευνα του ΕΕΣ σε επίπεδο διαχειριστικών αρχών.

Διαφορετικοί οι βαθμοί υλοποίησης των συνεργιών που προβλέπονταν στα στρατηγικά έγγραφα

40 Στις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής του 2014 σχετικά με τις συνεργίες (βλέπε σημείο ***35***) αναφερόταν ότι είναι υψίστης σημασίας να εξασφαλιστούν βέλτιστες συνεργίες μεταξύ των ταμείων και να μεγιστοποιηθούν ο αντίκτυπος και η αποτελεσματικότητα της δημόσιας χρηματοδότησης. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο κατέστησαν σαφές ότι η εν λόγω προσέγγιση έπαψε να αποτελεί απλώς μια ωραία ιδέα και είναι πλέον μια αναγκαιότητα που πρέπει να γίνει πράξη. Για να γίνει αυτό, προϋπόθεση ήταν όλα τα συναφή ενδιαφερόμενα μέρη να ακολουθούν μια συστηματική προσέγγιση απέναντι στις συνεργίες, ενώ οι συνεργίες που καθορίζονταν στις στρατηγικές έξυπνης ειδίκευσης και στα ΕΠ θα έπρεπε να επιδιώκονται με συντονισμένες προσπάθειες στην πράξη, ώστε να διασφαλίζεται η υλοποίηση των εν λόγω συνεργιών.

41 Συνεπώς, αξιολογήσαμε κατά πόσον:

- στις στρατηγικές έξυπνης ειδίκευσης και στα σχετικά ΕΠ περιλαμβάνονταν μέτρα για τη δημιουργία συνεργιών με το πρόγραμμα «Ορίζων 2020»·
- τα διάφορα είδη των συνεργιών εφαρμόστηκαν στην πραγματικότητα, και συγκεκριμένα:
  - α) οι κατάντη συνεργίες·
  - β) οι ανάντη συνεργίες·

γ) η εναλλακτική χρηματοδότηση για έργα στα οποία έχει απονεμηθεί σφραγίδα αριστείας.

42 Επιπλέον, όλες οι διαχειριστικές αρχές του δείγματος παρείχαν συμπληρωματική χρηματοδότηση (βλέπε σημείο ***05***) για συγκεκριμένο είδος έργου [έργα «Συγκρότησης ομάδων» ή «Εδρών Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (ΕΧΕ)»] στο πλαίσιο του σκέλους της «εξάπλωσης της αριστείας και της διεύρυνσης της συμμετοχής» του προγράμματος «Ορίζων 2020». Από τις διαχειριστικές αρχές που απάντησαν στην έρευνά μας, το 44 % (7 από τις 16) δήλωσε ότι τα ΕΠ τους περιλάμβαναν τέτοια μέτρα και το 31 % (5 από τις 16) δήλωσε ότι τα είχαν εφαρμόσει. Ωστόσο, δεδομένου ότι η συμπληρωματική χρηματοδότηση εξετάστηκε ήδη στην πρόσφατη ειδική έκθεσή μας σχετικά με τα μέτρα διεύρυνσης (ειδική έκθεση 15/2022), δεν αναλύουμε περαιτέρω το θέμα εν προκειμένω.

Στα στρατηγικά έγγραφα των ΕΔΕΤ προβλέπονταν συνεργίες, αλλά σε ποικίλους βαθμούς λεπτομέρειας

43 Για να υλοποιηθούν οι συνεργίες, πρέπει πρώτα να έχουν προγραμματιστεί κατάλληλα στα στρατηγικά έγγραφα, ιδίως στις στρατηγικές έξυπνης ειδίκευσης (βλέπε σημείο ***06***) και στα ΕΠ, στο πλαίσιο των ΕΔΕΤ.

44 Στον οδηγό της Επιτροπής του 2012 για τις S3 αναφέρεται ότι οι στρατηγικές έξυπνης ειδίκευσης πρέπει να εστιάζουν τις εθνικές/περιφερειακές επενδύσεις Ε&Κ σε λίγους και παγκοσμίως ανταγωνιστικούς τομείς, αποφεύγοντας τη διάσπαρτη χρήση των πόρων. Η εστίαση σε περιορισμένο αριθμό οικονομικών δραστηριοτήτων προτεραιότητας και σε συγκεκριμένους τεχνολογικούς τομείς σε εθνικό/περιφερειακό επίπεδο αποσκοπούσε στη διευκόλυνση του στρατηγικού σχεδιασμού των επενδύσεων Ε&Κ. Επίσης, στον οδηγό αναφέρεται ότι ο καθορισμός προτεραιοτήτων στο πλαίσιο των στρατηγικών έξυπνης ειδίκευσης συνεπάγεται αποτελεσματική αντιστοίχιση μεταξύ i) του εντοπισμού των γενικών στόχων που είναι ευθυγραμμισμένοι με τις πολιτικές της ΕΕ και ii) του καθορισμού των προτεραιοτήτων (ή των εξειδικευμένων τμημάτων της αγοράς) που αφορούν την έξυπνη εξειδίκευση.

45 Όσον αφορά την προτεραιοποίηση των στρατηγικών έξυπνης ειδίκευσης, διάφορα έγγραφα μελέτης[14] κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι στρατηγικές έξυπνης

[14] «Smart Specialisation: what gets lost in translation from concept to practice?», Ένωση περιφερειακών σπουδών, 2020· «How ‘smart’ are smart specialisation strategies?», Πανεπιστημιακή ένωση σύγχρονων ευρωπαϊκών σπουδών, 2020.

ειδίκευσης εμφανίζουν πολλαπλασιαζόμενο αριθμό στόχων. Ειδικότερα, στη μελέτη της Επιτροπής του 2021 σχετικά με την προτεραιοποίηση των στρατηγικών έξυπνης ειδίκευσης[15] διαπιστώθηκε ότι το θεματικό εύρος των τομέων προτεραιότητας των στρατηγικών έξυπνης ειδίκευσης, σε αρκετά κράτη μέλη, ήταν μεγάλο. Επίσης, στη μελέτη αναλύθηκαν 2 324 προσκλήσεις υποβολής προτάσεων έργων, που είχαν προκηρυχθεί από τις διαχειριστικές αρχές, και επισημάνθηκε ότι η σημαντική πλειονότητα των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων (74 %) κάλυπτε όλες τις προτεραιότητες των στρατηγικών έξυπνης ειδίκευσης ταυτόχρονα.

46 Η έλλειψη εστίασης των προτεραιοτήτων των στρατηγικών έξυπνης ειδίκευσης και το γεγονός ότι οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων ήταν γενικά ανοικτές σε οποιαδήποτε προτεραιότητα των στρατηγικών έξυπνης ειδίκευσης αντί να λαμβάνουν υπόψη τις τομεακές και τεχνολογικές ιδιαιτερότητες, όπως θα απαιτούσε η ίδια η λογική της έξυπνης εξειδίκευσης[16], μειώνουν τη δυνατότητα επίτευξης κρίσιμης μάζας και, συνεπώς, τη δημιουργία συνεργιών.

47 Ως εκ τούτου, ερευνήσαμε διεξοδικά εάν στις στρατηγικές έξυπνης ειδίκευσης και στα σχετικά ΕΠ, στα πέντε κράτη μέλη του δείγματός μας, περιλαμβάνονταν μέτρα για τη δημιουργία συνεργιών. Επίσης, ερευνήσαμε διεξοδικά εάν στις στρατηγικές έξυπνης ειδίκευσης περιλαμβάνονταν ειδικές αναφορές στις ευρωπαϊκές συμπράξεις που προωθήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020». Με τις εν λόγω συμπράξεις επιδιώκεται να συνενωθούν η Επιτροπή και οι ιδιωτικοί ή/και οι δημόσιοι εταίροι (συμπεριλαμβανομένων εκείνων που διαχειρίζονται τα ΕΔΕΤ), μέσω συντονισμένων πρωτοβουλιών Ε&Κ που καλύπτουν τις προτεραιότητες πολιτικής της ΕΕ.

48 Διαπιστώσαμε ότι:

- Μόνο σε μία από τις στρατηγικές έξυπνης ειδίκευσης του δείγματος (Ρουμανία) αναφέρονταν συγκεκριμένες ευρωπαϊκές συμπράξεις οι οποίες εξυπηρετούσαν τον στόχο να δημιουργηθούν συνεργίες με την παροχή, στις εθνικές οντότητες, επιχορηγήσεων που θα τους επέτρεπαν να συμμετάσχουν στις εν λόγω συμπράξεις·

- Σε τρία από τα πέντε ΕΠ του δείγματος (Πορτογαλία, Ρουμανία και Σλοβενία) αναφερόταν η σύνδεση (ορισμένων) προτεραιοτήτων τους με προτεραιότητες

[15] «Study on prioritisation in Smart Specialisation Strategies in the EU», Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021.

[16] Βλέπε προηγούμενη υποσημείωση.

του προγράμματος «Ορίζων 2020». Η επίγνωση της εν λόγω σύνδεσης καθιστά τις εθνικές/περιφερειακές αρχές ικανές να προσεγγίσουν κατά τρόπο προδραστικό τα ενδιαφερόμενα μέρη τους, ώστε να τα ενημερώσουν σχετικά με τις δυνατότητες που προσφέρει το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» για την έρευνα και να ενισχύσουν τους δεσμούς με τις ευρωπαϊκές συμπράξεις (παραδείγματος χάριν, με την παροχή επιχορηγήσεων)·

- Σε όλες τις στρατηγικές έξυπνης ειδίκευσης και τα αντίστοιχα ΕΠ περιλαμβάνονταν μέτρα για τη δημιουργία συνεργιών. Ωστόσο, ο βαθμός λεπτομέρειας των αναφορών που περιλαμβάνονταν στις στρατηγικές έξυπνης ειδίκευσης και στα ΕΠ ποίκιλλε σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών του δείγματος: σε ορισμένες χώρες οι αναφορές σε δράσεις που αφορούσαν συνεργίες ήταν αρκετά περιορισμένες ή/και πολύ γενικές (Κροατία και Πολωνία) ενώ σε άλλες (Σλοβενία, Ρουμανία και Πορτογαλία) περιλαμβάνονταν λεπτομερείς περιγραφές διάφορων μέτρων.

49 Στο ***πλαίσιο 3*** παρέχονται παραδείγματα συνεργιών που προγραμματίστηκαν στο πλαίσιο των ΕΠ.

Πλαίσιο 3

Παραδείγματα μέτρων σε επιχειρησιακά προγράμματα που αποσκοπούν στη δημιουργία συνεργιών

Η **Κροατία** συμπεριέλαβε στο οικείο ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και συνοχή» τρία μέτρα για τη δημιουργία συνεργιών:

α) εναλλακτική χρηματοδότηση για τις προτάσεις που υποβάλλονται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας·

β) συμπληρωματική χρηματοδότηση για τα έργα «Συγκρότησης ομάδων» του προγράμματος «Ορίζων 2020»·

γ) συμπληρωματική χρηματοδότηση για άλλα μέτρα διεύρυνσης.

Ωστόσο, στο ΕΠ δεν περιλαμβάνονταν ειδικές αναφορές στις προτεραιότητες του προγράμματος «Ορίζων 2020» ή στις ευρωπαϊκές συμπράξεις. Επιπλέον, ο προϋπολογισμός που διατέθηκε για κάθε μέτρο ήταν ανεπαρκής για τη χρηματοδότηση ενός ενιαίου έργου που εμπίπτει στο πλαίσιο των στοιχείων α) ή β). Τελικά, η κροατική διαχειριστική αρχή εφάρμοσε μόνο το στοιχείο γ).

Στη **Ρουμανία**, στο ΕΠ για την ανταγωνιστικότητα προγραμματίστηκαν οκτώ συγκεκριμένα μέτρα, τα οποία είχαν ως στόχο τρία είδη συνεργιών (τις ανάντη συνεργίες, την εναλλακτική χρηματοδότηση και τη συμπληρωματική χρηματοδότηση). Επίσης, στο ΕΠ περιλαμβάνονταν ειδικές αναφορές στις προτεραιότητες του προγράμματος «Ορίζων 2020» και στις ευρωπαϊκές συμπράξεις. Ο προϋπολογισμός που διατέθηκε χρησιμοποιήθηκε πλήρως, ωστόσο η εκτέλεση υπόκειτο σε σημαντικές καθυστερήσεις: η πλειονότητα των επιχορηγήσεων χορηγήθηκε μόλις το 2020.

Οι προγραμματισμένες ανάντη συνεργίες υλοποιούνταν εν γένει

50 Στις ανάντη δράσεις (βλέπε σημείο ***05***) περιλαμβάνεται συνήθως η ανάπτυξη ερευνητικών υποδομών και στήριξης με στόχο να παρασχεθεί βοήθεια στα ενδιαφερόμενα μέρη που δραστηριοποιούνται στον τομέα της Ε&Κ να καταρτίσουν προτάσεις έργων, ώστε να τις υποβάλλουν, στο πλαίσιο διαγωνισμών-προσκλήσεων υποβολής προτάσεων έργων του προγράμματος «Ορίζων 2020». Η εν λόγω στήριξη ήταν ιδιαίτερα σημαντική για τα κράτη μέλη που έχουν σταθερά χαμηλό ποσοστό συμμετοχής στα ΠΠ, ιδίως από άποψη εγκεκριμένων έργων. Αν και υπάρχουν πολλές μεταβλητές που επηρεάζουν τον βαθμό συμμετοχής μιας χώρας στο ΠΠ (βλέπε ειδική έκθεση 15/2022), ένας από τους βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη συμμετοχή είναι η διαθεσιμότητα της χρηματοδότησης για τη στήριξη της διαδικασίας υποβολής αιτήσεων.

51 Από την έρευνά μας σε επίπεδο διαχειριστικών αρχών προέκυψε ότι, από όσες απάντησαν (8 από τις 16 διαχειριστικές αρχές), το 50 % προέβλεπε μέτρα για τη δημιουργία ανάντη συνεργιών, ενώ το 44 % (7 από τις 16 διαχειριστικές αρχές) τα εφάρμοσε στην πράξη.

52 Από την ανάλυσή μας που αφορούσε τα ΕΠ του δείγματος διαπιστώθηκε ότι στο πλαίσιο όλων είχαν προβλεφθεί και υλοποιηθεί δράσεις που αποσκοπούσαν στην ανάπτυξη υποδομών Ε&Κ, όπως τα κέντρα αριστείας. Στα παραδείγματα των εν λόγω δράσεων περιλαμβάνονται επενδύσεις σε υποδομές στον τομέα της φωτοπυρηνικής φυσικής στη Ρουμανία καθώς και επενδύσεις σε κέντρα αριστείας και σε εθνικό κέντρο υπερυπολογιστικής στη Σλοβενία.

53 Επίσης, διαπιστώσαμε ότι στο πλαίσιο τεσσάρων από τα πέντε ΕΠ του δείγματος (Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία και Σλοβενία) είχαν προβλεφθεί και υλοποιήθηκαν δράσεις που είχαν ως άμεσο στόχο να βοηθήσουν τα εθνικά ενδιαφερόμενα μέρη που δραστηριοποιούνταν στον τομέα της Ε&Κ να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα «Ορίζων 2020». Ωστόσο, όσον αφορά δύο από τα εν λόγω τέσσερα κράτη μέλη (Πολωνία και Ρουμανία), η εν λόγω στήριξη παρασχέθηκε αρκετά έτη μετά την έναρξη του προγράμματος «Ορίζων 2020» (πέντε έτη για την Πολωνία και επτά έτη για τη Ρουμανία).

54 Σε ένα ερευνητικό έγγραφο του 2016[17] και στην τελική έκθεση ενός έργου[18] που χρηματοδοτήθηκε από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, τα εν λόγω καθεστώτα στήριξης προσδιορίστηκαν ως καίριας σημασίας για την ενίσχυση της συμμετοχής στο πρόγραμμα-πλαίσιο και, κατ' επέκταση, της πιθανότητας δημιουργίας ανάντη συνεργιών. Διαπιστώσαμε ότι τα κράτη μέλη που καθυστέρησαν να εφαρμόσουν τα καθεστώτα στήριξής τους στο πλαίσιο των ΕΔΕΤ βρίσκονταν, επίσης, μεταξύ των χωρών που είχαν τον χαμηλότερο βαθμό συμμετοχής στο πρόγραμμα «Ορίζων 2020» (βλέπε ειδική έκθεση 15/2022, γράφημα 6):

- όσον αφορά την κατά κεφαλήν χρηματοδότηση από το πρόγραμμα «Ορίζων 2020», η Πολωνία και η Ρουμανία ήταν τα κράτη μέλη που έλαβαν τη χαμηλότερη εν λόγω χρηματοδότηση·

---

[17] «Who gets Horizon 2020 research grants? Propensity to apply and probability to succeed in a two-step analysis», Enger, S.G., Castellacci, F., *Scientometrics* 109, 1611–1638, 2016.

[18] Τελική έκθεση του έργου MIRRIS («Mobilizing institutional reforms for better R&I systems/institutions in Europe»), Ιούνιος 2016.

- όσον αφορά τη χρηματοδότηση από το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» με βάση ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης ερευνητών, η Πολωνία βρισκόταν στο κατώτατο σημείο της κλίμακας.

Υπήρχε έλλειψη κατάντη συνεργιών

55 Σύμφωνα με τον κανονισμό περί κοινών διατάξεων, στις στρατηγικές έξυπνης ειδίκευσης περιλαμβάνονται «κατάντη ενέργειες για την παροχή των μέσων για την αξιοποίηση και τη διάδοση στην αγορά των αποτελεσμάτων Ε&Κ που προκύπτουν από το πρόγραμμα "Ορίζων 2020" και προηγούμενα προγράμματα, με ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία φιλικού προς την καινοτομία περιβάλλοντος για τις επιχειρήσεις και τη βιομηχανία [...]».

56 Επιπλέον, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής του 2014 σχετικά με τις συνεργίες (βλέπε σημείο ***35***), κατά την εφαρμογή του προγράμματος «Ορίζων 2020», η Επιτροπή πρέπει να ενθαρρύνει την κατάντη χρήση των αποτελεσμάτων των έργων του προγράμματος «Ορίζων 2020» (και των αποτελεσμάτων έργων από προηγούμενα προγράμματα-πλαίσιο για την έρευνα) για τα έργα που συγχρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ.

57 Οι υπάλληλοι της Επιτροπής από τους οποίους πήραμε συνέντευξη υπογράμμισαν τη σημασία της αξιοποίησης των αποτελεσμάτων του προγράμματος «Ορίζων 2020» ανεξάρτητα από τη χώρα στην οποία αναπτύχθηκε η τεχνολογία, ώστε να αυξηθεί ο αντίκτυπος του ΠΠ και η κυκλοφορία της γνώσης στην ΕΕ. Επίσης, η διασυνοριακή αξιοποίηση των αποτελεσμάτων Ε&Κ είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για χώρες και περιφέρειες με χαμηλά επίπεδα συμμετοχής στο ΠΠ (βλέπε ειδική έκθεση 15/2022), δεδομένου ότι με την εν λόγω αξιοποίηση θα μπορούσαν να έχουν πρόσβαση σε τεχνολογίες αιχμής και να τις χρησιμοποιούν.

58 Με τη μη επιδίωξη κατάντη συνεργιών χάνεται η ευκαιρία να μετουσιωθούν τα αποτελέσματα Ε&Κ σε πράξη και να εφαρμοστούν προς επίλυση των εδαφικών προκλήσεων, διασφαλίζοντας έτσι τον αντίκτυπο της ενωσιακής χρηματοδότησης.

59 Ως εκ τούτου, ερευνήσαμε διεξοδικά εάν:

- οι διαχειριστικές αρχές εφάρμοσαν τα μέτρα του ΕΠ που αποσκοπούσαν στη δημιουργία κατάντη συνεργιών·

- η Επιτροπή προώθησε τη δημιουργία κατάντη συνεργιών μέσω των προγραμμάτων εργασίας της, στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020» (συμπεριλαμβανομένων των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων)·

- οι δικαιούχοι των έργων του προγράμματος «Ορίζων 2020» πράγματι πρόβλεπαν κατάντη συνεργίες.

60 Παρά την έμφαση που έδωσε η Επιτροπή στις κατάντη συνεργίες, από την έρευνά μας σε επίπεδο διαχειριστικών αρχών προέκυψε ότι μόνο το 44 % όσων απάντησαν (7 από τις 15 διαχειριστικές αρχές) πρόβλεπε μέτρα που αποσκοπούσαν στη δημιουργία τους. Επιπλέον, μόνο το 13 % (2 από τις 15 διαχειριστικές αρχές) τα εφάρμοσε τελικά. Πράγματι, από όλα τα μέτρα που αφορούσαν τις συνεργίες, τα μέτρα που αφορούσαν τις κατάντη συνεργίες είχαν, με διαφορά, το μικρότερο ποσοστό εφαρμογής.

61 Η εικόνα ήταν παρόμοια για τα πέντε ΕΠ από τα κράτη μέλη που συμμετείχαν στο δείγμα μας, καθώς σε κανένα δεν είχαν δρομολογηθεί μέτρα για την εξέταση κατάντη συνεργιών με το πρόγραμμα «Ορίζων 2020». Επιπλέον, σε κανένα δεν είχε εξεταστεί η δυνατότητα χρήσης των ΕΔΕΤ για να δημιουργηθούν κατάντη συνεργίες με τα αποτελέσματα Ε&Κ που αναπτύχθηκαν σε άλλα κράτη μέλη ή περιφέρειες στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020».

62 Επίσης, διαπιστώσαμε ότι σε τέσσερα από τα πέντε ΕΠ του δείγματος περιλαμβάνονταν αναφορές σε διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων για την καινοτομία, οι οποίες αποτελούν ένα μέσο που έχει δυνατότητες δημιουργίας κατάντη συνεργιών. Στην περίπτωση των εν λόγω συμβάσεων, ο προμηθευτής ενεργεί ως εναρκτήριος πελάτης για καινοτόμες λύσεις (προϊόντα ή υπηρεσίες) που δεν είναι ακόμη διαθέσιμες εμπορικά σε ευρεία κλίμακα. Ωστόσο, από τα τέσσερα ΕΠ, μόνο στο πλαίσιο ενός (Πολωνία) εφαρμόστηκαν πράγματι δημόσιες συμβάσεις για δράσεις καινοτομίας, αν και χωρίς ειδική αναφορά στη χρήση των αποτελεσμάτων των έργων του προγράμματος «Ορίζων 2020».

63 Διαπιστώσαμε ότι η έλλειψη γνώσεων και πληροφοριών ήταν ο κύριος λόγος για τον οποίο οι διαχειριστικές αρχές δεν επιδίωξαν κατάντη συνεργίες, δεδομένου ότι:

- δεν κατανοούσαν πάντα την έννοια των κατάντη συνεργιών και τα σχετικά οφέλη·

- είχαν περιορισμένες γνώσεις σχετικά με τη δημιουργία συνεργιών και τον εντοπισμό των αποτελεσμάτων τους στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020». Επιπλέον, η απουσία ενός εργαλείου αντιστοίχισης (όπως μια

διαλειτουργική βάση δεδομένων) μεταξύ του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των ΕΔΕΤ, αποτέλεσε εμπόδιο για τον εντοπισμό πιθανών έργων για τη δημιουργία συνεργιών. Στην έκθεση σχετικά με τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την πειραματική πρόσκληση υποβολής προτάσεων Interreg (βλέπε σημείο ***24***) εξήχθησαν παρόμοια συμπεράσματα·

- συχνά δεν ήταν εξοικειωμένες με την CORDIS, τη βάση δεδομένων του προγράμματος «Ορίζων 2020» για τη διάδοση και τη χρήση των αποτελεσμάτων των έργων του προγράμματος «Ορίζων 2020».

64 Πραγματοποιήσαμε ανάλυση, μέσω εξόρυξης κειμένου, στα προγράμματα εργασίας του προγράμματος «Ορίζων 2020» που αφορούσαν δράσεις με δυνατότητα δημιουργίας κατάντη συνεργιών. Επιλέξαμε εκείνα που δημοσιεύθηκαν μόλις ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» (περίοδος 2018–2020). Διαπιστώσαμε ότι σε όλα περιλαμβανόταν τουλάχιστον μία αναφορά στις κατάντη συνεργίες με τα ΕΔΕΤ.

65 Ωστόσο, οι εν λόγω αναφορές περιλαμβάνονταν γενικά μόνο στην εισαγωγή του εκάστοτε προγράμματος, στην οποία παρέχονται πολύ γενικές πληροφορίες για τους αιτούντες, και όχι στις επιμέρους προσκλήσεις υποβολής προτάσεων έργων, στις οποίες παρέχονται λεπτομερέστερες πληροφορίες. Από την ανάλυσή μας, που αφορούσε 632 προσκλήσεις υποβολής προτάσεων, προέκυψε ότι μόνο στο 2 % αυτών περιλαμβάνονταν πράγματι αναφορές σε κατάντη συνεργίες.

66 Επίσης, πραγματοποιήσαμε ανάλυση, μέσω εξόρυξης κειμένου, σε 13 603 συμφωνίες επιχορήγησης που προέρχονταν από τις δράσεις του προγράμματος «Ορίζων 2020» όπου είχαμε διαπιστώσει ότι υπήρχε δυνατότητα για κατάντη συνεργίες. Αντιπροσωπεύουν το 38 % του συνόλου των συμφωνιών επιχορήγησης του προγράμματος «Ορίζων 2020» και το 63 % του συνόλου των δεσμευμένων κονδυλίων του προγράμματος «Ορίζων 2020». Συμπληρώσαμε την εν λόγω ανάλυση με λεπτομερή επισκόπηση ενός δείγματος 100 έργων. Διαπιστώσαμε ότι μόνο στο 4,8 % των 13 603 έργων είχε μελετηθεί το ενδεχόμενο δημιουργίας των εν λόγω συνεργιών (βλέπε ***γράφημα 6***). Επιπλέον, μόνο σε ποσοστό 2,2 % των έργων γίνονταν συγκεκριμένες αναφορές στις στρατηγικές έξυπνης ειδίκευσης.

Γράφημα 6 — Έργα του προγράμματος «Ορίζων 2020» με πρόβλεψη κατάντη συνεργιών

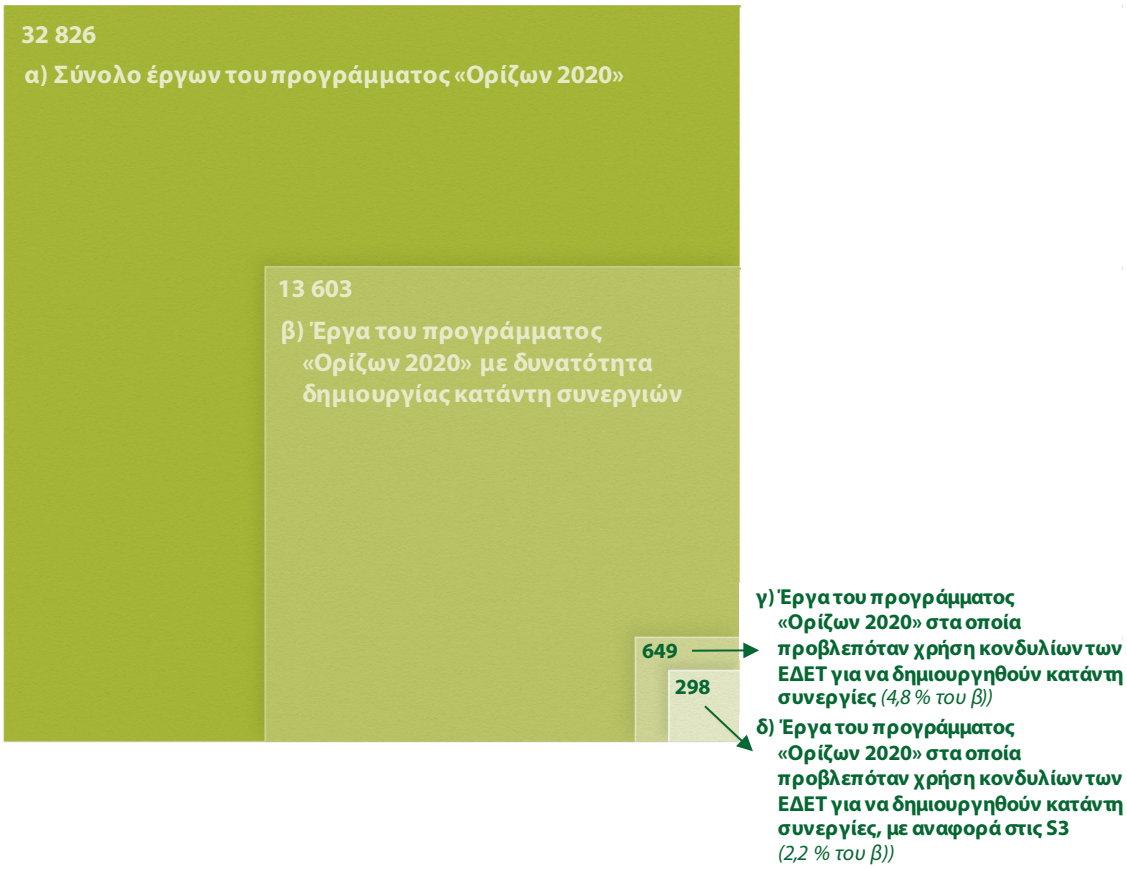

Πηγή: ΕΕΣ.

67 Επιπρόσθετα, υποβάλαμε σε λεπτομερή ανάλυση τα έργα που εμπίπτουν στο μέσο του προγράμματος «Ορίζων 2020», το αποκαλούμενο «Απόδειξη της ορθότητας της ιδέας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας (ΕΣΕ)». Ο στόχος του είναι ιδιαίτερα πρόσφορος για τη δημιουργία κατάντη συνεργιών, καθώς με το μέσο αυτό επιδιώκεται να διευκολυνθεί η διερεύνηση του δυναμικού εμπορικής και κοινωνικής καινοτομίας που φέρουν οι ιδέες που προκύπτουν από τις επιχορηγήσεις του ΕΣΕ. Διαπιστώσαμε ότι η δυνατότητα δημιουργίας κατάντη συνεργιών εξετάστηκε μόνο στο 0,5 % των έργων «Απόδειξης της ορθότητας της ιδέας του ΕΣΕ».

Η σφραγίδα αριστείας έχει δυνατότητες, αλλά χρησιμοποιήθηκε μόνο σε περιορισμένο βαθμό

68 Η σφραγίδα αριστείας είναι σήμα ποιότητας που απονέμεται σε προτάσεις έργων που υποβάλλονται για τα ΠΠ Ε&Κ της ΕΕ (βλέπε σημείο ***05***). Δρομολογήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020» για να βοηθήσει τους κατόχους της σφραγίδας αριστείας να λάβουν χρηματοδότηση για τις προτάσεις τους από άλλες

πηγές εκτός του προγράμματος «Ορίζων 2020», συμπεριλαμβανομένων των ΕΔΕΤ. Έδινε επίσης την ευκαιρία σε άλλους φορείς χρηματοδότησης να επωφεληθούν από τη διαδικασία αξιολόγησης των έργων που εφαρμόζει η Επιτροπή.

69 Η Επιτροπή δρομολόγησε το πρόγραμμα της σφραγίδας αριστείας το 2015 για έργα που υποβάλλονται από πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) στο πλαίσιο του «Μέσου για τις ΜΜΕ» του προγράμματος «Ορίζων 2020», γνωστό αργότερα ως «Μέσο Accelerator του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Καινοτομίας». Στη συνέχεια, εφαρμόστηκε σε τρία ακόμη μέσα του προγράμματος «Ορίζων 2020», και συγκεκριμένα: στη «δράση Marie Skłodowska Curie», που είναι πρόγραμμα για τη διδακτορική εκπαίδευση και τη μεταδιδακτορική κατάρτιση στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020»· στη «Συγκρότηση ομάδων» (βλέπε ειδική έκθεση 15/2022)· και στις επιχορηγήσεις για την «Απόδειξη της ορθότητας της ιδέας του ΕΣΕ» (βλέπε σημείο ***67***).

70 Αξιολογήσαμε κατά πόσον οι διαχειριστικές αρχές είχαν κάνει ορθή χρήση του σήματος της σφραγίδας αριστείας και είχαν χρηματοδοτήσει έργα στα οποία είχε απονεμηθεί η εν λόγω σφραγίδα αριστείας. Σύμφωνα με τις διαχειριστικές αρχές που συμμετείχαν στη σχετική έρευνα, η παροχή εναλλακτικής χρηματοδότησης σε έργα με σφραγίδα αριστείας ήταν ο συνηθέστερος τύπος συνεργίας που προβλεπόταν στα οικεία ΕΠ τους: στο 63 % (10 από τα 16) των ΕΠ περιέχονταν τέτοια μέτρα και σε 50 % (8 από τα 16) των ΕΠ εφαρμόστηκαν τέτοια μέτρα. Η Επιτροπή αυτή καθαυτή δεν διαθέτει πλήρεις πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των έργων με σφραγίδα αριστείας που είχαν χρηματοδοτηθεί από τα ΕΔΕΤ.

71 Ωστόσο, βάσει της ανάλυσής μας που αφορούσε τα ΕΠ του δείγματος, διαπιστώσαμε διαφορετικούς βαθμούς εφαρμογής των μέτρων που στήριζαν τα έργα στα οποία είχε απονεμηθεί η σφραγίδα αριστείας:

- σε όλα τα ΕΠ εκτός από ένα (Κροατία) περιλαμβάνονταν μέτρα που αποσκοπούσαν στην παροχή εναλλακτικής χρηματοδότησης για τα έργα με σφραγίδα αριστείας, στο πλαίσιο του «Μέσου για τις ΜΜΕ» / «Μέσου Accelerator του ΕΣΚ». Όπως φαίνεται στον ***πίνακα 2***, στο πλαίσιο τριών ΕΠ (Πολωνία, Πορτογαλία και Σλοβενία) παρασχέθηκε τελικά τέτοια χρηματοδότηση, ενώ στο πλαίσιο ενός (Ρουμανία) δημοσιεύθηκε πρόσκληση υποβολής προτάσεων, όπου όμως υποβλήθηκε μόνο μικρός αριθμός προτάσεων, από τις οποίες καμία δεν έλαβε χρηματοδότηση·
- στο πλαίσιο δύο ΕΠ (Πολωνία και Σλοβενία) περιλήφθηκαν και εφαρμόστηκαν μέτρα εναλλακτικής χρηματοδότησης για τα έργα «Marie Sklodowska Curie» στα οποία είχε απονεμηθεί η σφραγίδα αριστείας·

- σε κανένα από τα ΕΠ του δείγματος δεν περιλαμβάνονταν μέτρα στήριξης των έργων με σφραγίδα αριστείας που εμπίπτουν στο μέσο «Συγκρότηση ομάδων» ή στο μέσο «Απόδειξη της ορθότητας της ιδέας του ΕΣΕ». Σημειώνουμε ότι όσον αφορά την «Απόδειξη της ορθότητας της ιδέας του ΕΣΕ», η πρωτοβουλία της σφραγίδας αριστείας ξεκίνησε το 2018, αλλά σταμάτησε το 2019 λόγω προβλημάτων που σχετίζονταν με τα συστήματα τεχνολογίας πληροφοριών. Σύμφωνα με την Επιτροπή, η εν λόγω πρωτοβουλία αναμένεται να δρομολογηθεί εκ νέου το 2023.

Πίνακας 2 — Έργα του «Μέσου για τις ΜΜΕ» / «Μέσου Accelerator του ΕΣΚ» στα οποία έχει απονεμηθεί η σφραγίδα αριστείας και συγχρηματοδοτήθηκαν από τα ΕΔΕΤ (κατάσταση στις 30.6.2021)

Κράτος μέλος	Αριθμός έργων με σφραγίδα αριστείας	Αριθμός έργων με σφραγίδα αριστείας και συγχρηματοδότηση από τα ΕΔΕΤ	%	Κονδύλια που διατέθηκαν για τη συγχρηματοδότηση έργων με σφραγίδα αριστείας *(σε εκατ. ευρώ)*
Κροατία	9	0	0 %	0,0
Πολωνία	77	20	26 %	17,9
Πορτογαλία	108	35	32 %	27,8
Ρουμανία	16	0	0 %	0,0
Σλοβενία	54	15	28 %	15,7
Σύνολο	**264**	**70**	**26 %**	**61,4**

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των διαχειριστικών αρχών.

72 Εντοπίσαμε δύο κύρια διοικητικά εμπόδια στην αποτελεσματική στήριξη των έργων με σφραγίδα αριστείας στο πλαίσιο του «Μέσου για τις ΜΜΕ» / «Μέσου Accelerator του ΕΣΚ» κατά την περίοδο 2014–2020: i) αποκλίνοντες κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις και ii) περιορισμένη πληροφόρηση των διαχειριστικών αρχών σχετικά με τα έργα που είχαν λάβει τη σφραγίδα αριστείας.

73 Η μη εναρμόνιση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις είχε ως αποτέλεσμα να υπάρξει μεγάλη απόκλιση στις εντάσεις χρηματοδότησης του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των ΕΔΕΤ. Το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» είχε τη δυνατότητα να παρέχει πολύ υψηλότερα ποσοστά επιχορηγήσεων στους δικαιούχους. Η Επιτροπή αντέδρασε εν προκειμένω και, τον Ιούλιο του 2021 (έξι έτη μετά τη δρομολόγηση της σφραγίδας αριστείας), τροποποίησε τον σχετικό κανονισμό για τις κρατικές ενισχύσεις (γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία) ώστε να επιλυθεί το εν λόγω ζήτημα για τις ΜΜΕ. Στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», οι μικρές

επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης μπορούν, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να λάβουν και αυτές σφραγίδα αριστείας. Στις περιπτώσεις αυτές, η διαφορά στην ένταση χρηματοδότησης θα συνεχίσει να υπάρχει.

74 Πριν από την έγκριση επιχορηγήσεων για έργα που έχουν λάβει τη σφραγίδα αριστείας, οι διαχειριστικές αρχές πρέπει και πάλι να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με τα ακόλουθα κριτήρια όταν λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με την επιλεξιμότητα των έργων:

- συμμόρφωση με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις: οι δικαιούχοι επιχειρήσεις πρέπει i) να είναι ΜΜΕ σύμφωνα με τον ορισμό για τις ΜΜΕ που δίνει η Επιτροπή και ii) να μην είναι προβληματικές επιχειρήσεις. Ο προτείνων έργο υποβάλλει υπεύθυνη δήλωση, η οποία δεν επαληθεύεται από την Επιτροπή όταν αφορά τα έργα με σφραγίδα αριστείας·

- Συμμόρφωση με τον κανονισμό για την πολιτική συνοχής: το προτεινόμενο έργο πρέπει να συνάδει με τις εθνικές/περιφερειακές προτεραιότητες του S3, να συμμορφώνεται με το πρόγραμμα του ΕΤΠΑ και να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ΕΤΠΑ[19].

75 Στο πλαίσιο των συνεντεύξεών μας, τέσσερις διαχειριστικές αρχές από τα πέντε κράτη μέλη του δείγματος επεσήμαναν την έλλειψη μηχανισμού αυτόματης κοινοποίησης που θα παρείχε δομημένες και ολοκληρωμένες πληροφορίες για τα εθνικά/περιφερειακά έργα με σφραγίδα αριστείας, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων επικοινωνίας του κατόχου της σφραγίδας αριστείας.

76 Στην πραγματικότητα, η Επιτροπή παρείχε μόνο συγκεντρωτικές πληροφορίες· οι λεπτομερείς πληροφορίες παρέχονταν κατόπιν αιτήματος. Όσον αφορά την περίοδο 2021–2027, η Επιτροπή σκοπεύει να διευκολύνει την πρόσβαση στις πληροφορίες σχετικά με τα έργα που έλαβαν σφραγίδα αριστείας.

77 Η Πορτογαλία αποτελεί παράδειγμα όσον αφορά τα οφέλη που προκύπτουν από την εφαρμογή ενός συστήματος που αποσκοπεί στη διασφάλιση της εν λόγω ροής πληροφοριών. Χρηματοδότησε το υψηλότερο ποσοστό έργων με σφραγίδα αριστείας (32 %), ιδίως χάρη σε μια αποτελεσματική ρύθμιση που κάλυπτε την απόκτηση, την επεξεργασία και τη διαβίβαση των εν λόγω πληροφοριών (βλέπε ***πλαίσιο 4***) και σε συγκεκριμένες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων που είχαν ως

[19] Κανονισμός 2021/1060, άρθρο 73.

στόχο τα εν λόγω έργα. Δεν βρήκαμε παρόμοιες ρυθμίσεις στις άλλες χώρες που περιλάβαμε στο δείγμα μας.

Πλαίσιο 4

Παράδειγμα προδραστικότητας εθνικών αρχών

Η Πορτογαλία χρηματοδοτεί έργα με σφραγίδα αριστείας από το 2018, μέσω ενός υφιστάμενου στα διάφορα ΕΠ της μέτρου. Μετά από εσωτερική ανάλυση, οι πορτογαλικές αρχές θεώρησαν έγκυρη την αξιολόγηση της Επιτροπής και, ως εκ τούτου, δεν υπήρξε ανάγκη για πρόσθετες τεχνικές αξιολογήσεις σε εθνικό επίπεδο.

Ο εθνικός οργανισμός καινοτομίας (Agência Nacional de Inovação) ζητούσε συστηματικά από την Επιτροπή πληροφορίες σχετικά με τα πορτογαλικά έργα με σφραγίδα αριστείας. Το γεγονός ότι ο οργανισμός ήταν μέρος της «Κοινότητας πρακτικής για τη σφραγίδα αριστείας» (βλέπε ***πλαίσιο 1***) και ότι το εθνικό σημείο επαφής για τις ΜΜΕ ήταν μέρος του οργανισμού, διευκόλυνε την εν λόγω διαδικασία.

Ο οργανισμός διαβίβαζε τις πληροφορίες στη διαχειριστική αρχή του εθνικού ΕΠ, η οποία με τη σειρά της ενημέρωνε τις διαχειριστικές αρχές των περιφερειακών ΕΠ. Πρότεινε τη διοργάνωση προσκλήσεων υποβολής προτάσεων έργων και ζητούσε από κάθε περιφερειακή αρχή να παρέχει πληροφορίες σχετικά με τον προϋπολογισμό που προέβλεπε στο πλαίσιο της πρόσκλησης. Επίσης, ο οργανισμός αναζητούσε τους κατόχους της σφραγίδας αριστείας, τους ταυτοποιούσε και επικοινωνούσε με αυτούς, ώστε να τους ενημερώνει σχετικά με τις προσκλήσεις που δρομολογούνταν.

Συμπεράσματα και συστάσεις

78 Το γενικό συμπέρασμά μας είναι ότι η υλοποίηση συνεργιών μεταξύ του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) ποίκιλλε μεταξύ των διάφορων ειδών συνεργιών: παραδείγματος χάριν, ενώ τα προγραμματισμένα μέτρα για τη δημιουργία ανάντη συνεργιών υλοποιήθηκαν ικανοποιητικά, τα μέτρα για τη δημιουργία κατάντη συνεργιών μετά βίας εφαρμόζονταν. Αυτό οφείλεται σε διάφορους λόγους: στην έλλειψη ευθυγράμμισης μεταξύ των κανόνων και των κανονισμών, στην περιορισμένη συνεργασία μεταξύ των δραστηριοποιημένων στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας ενδιαφερόμενων μερών των δύο προγραμμάτων, και στην απουσία διαλειτουργικότητας των βάσεων δεδομένων τους. Εξαιτίας όλων αυτών, περιορίστηκε η δυνατότητα της Επιτροπής και των εθνικών/περιφερειακών αρχών να δημιουργήσουν συνεργίες. Επιπρόσθετα, δεν υπήρχε σύστημα παρακολούθησης των συνεργιών, πράγμα που σημαίνει ότι η Επιτροπή δεν ήταν σε θέση να εντοπίζει και να προωθεί κατά τρόπο συστηματικό παραδείγματα ορθών πρακτικών.

79 Εντοπίσαμε διάφορους παράγοντες με καταλυτικό ρόλο στη δημιουργία συνεργιών μεταξύ του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των ΕΔΕΤ. Ο πρώτος σχετίζεται με τους κανόνες και τους κανονισμούς. Οι κανόνες και οι κανονισμοί δεν ήταν ορθά εναρμονισμένοι κατά την περίοδο 2014–2020, ωστόσο η Επιτροπή αποκατέστησε τις εν λόγω αδυναμίες και προέβη σε αλλαγές που θα ετίθεντο σε ισχύ την περίοδο 2021–2027. Το αποτέλεσμα των αλλαγών που θεσπίστηκαν για την περίοδο 2021–2027 μένει να εξεταστεί στην πράξη (βλέπε σημεία ***15***-***17***).

80 Η συνεργασία εντός της Επιτροπής και με τα κράτη μέλη, καθώς και σε επίπεδο κρατών μελών —ένας δεύτερος παράγοντας με καταλυτικό ρόλο— υλοποιήθηκε μόνον εν μέρει. Διαπιστώσαμε ότι οι κύριες γενικές διευθύνσεις της Επιτροπής συνεργάστηκαν καλά κατά την κατάρτιση του κανονιστικού πλαισίου της περιόδου 2021–2027. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν διοργάνωνε τακτικό και διαρθρωμένο διάλογο στον οποίο θα μπορούσαν να συμμετέχουν η ΓΔ REGIO, η ΓΔ RTD και τα ενδιαφερόμενα μέρη που ήταν αρμόδια για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των προγραμμάτων σε εθνικό επίπεδο. Σε επίπεδο κρατών μελών, εφαρμόστηκε, επίσης, προσέγγιση «που βασίζεται σε στεγανά», γεγονός που σημαίνει ότι οι διαχειριστικές αρχές (ΕΔΕΤ) και τα εθνικά σημεία επαφής (πρόγραμμα «Ορίζων 2020») δεν ένωναν συστηματικά τις δυνάμεις τους με σκοπό τη δημιουργία συνεργιών (βλέπε σημεία ***18***-***24***).

Σύσταση 1 — Βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των φορέων που συμμετέχουν στη διαχείριση των ΕΔΕΤ και των προγραμμάτων-πλαισίου

Για τη βελτίωση του συντονισμού και της ανταλλαγής πληροφοριών, η Επιτροπή πρέπει:

α) να καθιερώσει τακτικό διαρθρωμένο διάλογο στον οποίο θα συμμετέχουν οι αρμόδιοι φορείς της Επιτροπής και των κρατών μελών σε επίπεδο πολιτικής (πολιτική στον τομέα της έρευνας και πολιτική συνοχής) και σε επίπεδο υλοποίησης (πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» και Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης)·

β) να συνεργαστεί με τα κράτη μέλη με σκοπό την προώθηση της εν λόγω συνεργασίας σε εθνικό/περιφερειακό επίπεδο.

Ημερομηνία-στόχος για την υλοποίηση της σύστασης: τέλος του 2023

81 Ο τρίτος παράγοντας σχετίζεται με τη διαθεσιμότητα και την παρακολούθηση των δεδομένων. Για τη δυνατότητα δημιουργίας συνεργιών μεταξύ έργων ή μεταξύ διαφορετικών ερευνητικών κοινοτήτων (έργων που συγχρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ και έργων που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα «Ορίζων 2020»), είναι απαραίτητη η διάθεση πληροφοριών όχι μόνο σχετικά με τα έργα αλλά και σχετικά με τους δικαιούχους (βλέπε σημεία ***25***-***26***).

82 Ωστόσο, όσον αφορά τα ΕΔΕΤ, δεν υπήρχε ενοποιημένη βάση δεδομένων για τη συγκέντρωση όλων των συγχρηματοδοτούμενων έργων σε ολόκληρη την ΕΕ. Μια τέτοια ολοκληρωμένη βάση δεδομένων άρχισε να λειτουργεί τον Μάρτιο του 2022, μετά την ολοκλήρωση των ελεγκτικών εργασιών μας. Παρ' όλα αυτά, οι βάσεις δεδομένων για το νέο πρόγραμμα-πλαίσιο και τα ΕΔΕΤ εξακολουθούν να μην είναι πλήρως διαλειτουργικές (βλέπε σημεία ***27***-***29***.

83 Διαπιστώσαμε ότι η Επιτροπή δεν παρακολουθούσε συστηματικά τις συνεργίες. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν ήταν σε θέση να εντοπίζει κατά τρόπο συστηματικό παραδείγματα ορθών πρακτικών και να τα προωθεί στις αρχές των κρατών μελών. Εντοπίσαμε διάφορους εν δυνάμει επιτυχημένους τρόπους στήριξης της εν λόγω δραστηριότητας παρακολούθησης, οι οποίοι, ωστόσο, δεν χρησιμοποιούνται επί του παρόντος από την Επιτροπή: i) εργαλείο εξόρυξης κειμένου της Επιτροπής με δυνατότητα εντοπισμού των ανάντη συνεργιών· ii) παρακολούθηση των έργων του προγράμματος «Ορίζων 2020», με σκοπό τον εντοπισμό των κατάντη συνεργιών ή iii) πληροφορίες διαθέσιμες σε εθνικό επίπεδο σχετικά με έργα που έχουν λάβει τη

σφραγίδα αριστείας και συγχρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ, οι οποίες δεν συλλέγονται και δεν υποβάλλονται συστηματικά στην Επιτροπή (βλέπε σημεία ***30***-***31***).

Σύσταση 2 — Αξιοποίηση των δυνατοτήτων των δεδομένων, με σκοπό την προώθηση συνεργιών

Για τη βελτίωση της διαθεσιμότητας των δεδομένων των έργων και, συνακολούθως, τη διευκόλυνση της δημιουργίας και της παρακολούθησης των συνεργιών, η Επιτροπή πρέπει:

α) να αξιοποιήσει τις βάσεις δεδομένων του προγράμματος-πλαισίου και των ταμείων που στηρίζουν την υλοποίηση της πολιτικής για τη συνοχή (διάδοχος των ΕΔΕΤ), με στόχο τη χαρτογράφηση των τομέων πολιτικής ή των θεματικών τομέων, ώστε να καταστεί δυνατή η ευκολότερη αντιστοίχιση έργων και δικαιούχων·

β) να χρησιμοποιήσει τα τρέχοντα εργαλεία (όπως η CORTEX ή η «κοινότητα πρακτικής εφαρμογής της σφραγίδας αριστείας»), με σκοπό την παρακολούθηση των τρεχουσών συνεργιών καθώς και τον εντοπισμό και την προώθηση παραδειγμάτων ορθής πρακτικής.

Ημερομηνία-στόχος για την υλοποίηση της σύστασης: τέλος του 2024

84 Ένας τέταρτος παράγοντας είναι η εμπειρογνωσία και οι διαχειριστικές ικανότητες των εθνικών ενδιαφερόμενων μερών. Η Επιτροπή παρείχε σειρά μέτρων στήριξης στα κράτη μέλη με σκοπό να ενισχυθεί η ικανότητα των εθνικών ενδιαφερόμενων μερών. Την εντατικότερη στήριξη παρείχε το έργο της κλίμακας αριστείας, το οποίο διαχειριζόταν η Επιτροπή, αλλά χρηματοδοτούνταν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Επίσης, το εν λόγω έργο ήταν το μέτρο στήριξης που εκτιμήθηκε περισσότερο από τα ενδιαφερόμενα μέρη στα πέντε κράτη μέλη του δείγματος. Το εν λόγω μέτρο δεν θα συνεχιστεί κατά την περίοδο 2021–2027 (βλέπε σημεία ***33***-***36***).

85 Μολονότι οι διαχειριστικές αρχές εξέφρασαν σαφώς την ανάγκη περαιτέρω δημιουργίας ικανοτήτων, ο βαθμός συμμετοχής τους στις εκδηλώσεις προώθησης και επιμόρφωσης τις οποίες διοργάνωνε η Επιτροπή ήταν πολύ μικρός. Επιπλέον, οι ίδιες δεν προωθούσαν ενεργά την έννοια των συνεργιών (βλέπε σημεία ***37***-***39***).

86 Προκειμένου οι συνεργίες να υλοποιούνται με συστηματικό τρόπο, πρέπει να περιλαμβάνονται από νωρίς στον στρατηγικό σχεδιασμό. Οι προτεραιότητες που

ορίζονταν στις στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης ήταν συχνά αρκετά ευρείες, γεγονός που περιόριζε τη δυνατότητά τους να εστιάζουν τις επενδύσεις τους. Επιπρόσθετα, σε ορισμένες περιπτώσεις δεν υπήρχε σύνδεση με τις προτεραιότητες του προγράμματος «Ορίζων 2020» ή τις ευρωπαϊκές συμπράξεις. Διαπιστώσαμε ότι, αν και τα μέτρα για τη δημιουργία συνεργιών οι οποίες είχαν προγραμματιστεί στις στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης αντικατοπτρίζονταν στα σχετικά επιχειρησιακά προγράμματα, τα αντίστοιχα μέτρα των επιχειρησιακών προγραμμάτων εφαρμόστηκαν εν μέρει μόνο (βλέπε σημεία ***43***-***49***).

87 Η υλοποίηση των συνεργιών διέφερε, ανάλογα με το είδος της συνεργίας. Ενώ οι ανάντη συνεργίες υλοποιήθηκαν εν γένει, δεν συνέβη το ίδιο με τις κατάντη συνεργίες. Οι κύριοι λόγοι για τους οποίους οι διαχειριστικές αρχές υλοποίησαν σε περιορισμένο βαθμό τις κατάντη συνεργίες ήταν η έλλειψη γνώσεων σχετικά με την ίδια την έννοια των κατάντη συνεργιών, τον τρόπο εφαρμογής των εν λόγω μέτρων ή τον τρόπο εύρεσης των αποτελεσμάτων των έργων του προγράμματος «Ορίζων 2020» (βλέπε σημεία ***55***-***61*** και ***63***).

88 Επιπλέον, μόνο στο πλαίσιο του ενός από τα πέντε επιχειρησιακά προγράμματα του δείγματός μας, είχαν εφαρμοστεί διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων για την καινοτομία, οι οποίες αποτελούν ένα μέσο που παρέχει δυνατότητες δημιουργίας κατάντη συνεργιών, ενώ η εφαρμογή τους προγραμματιζόταν και στα υπόλοιπα τέσσερα (βλέπε σημείο ***62***).

89 Μολονότι στα προγράμματα εργασίας του προγράμματος «Ορίζων 2020» της Επιτροπής περιλαμβανόταν γενική αναφορά στις κατάντη συνεργίες, στις ειδικές προσκλήσεις υποβολής προτάσεων έργων του προγράμματος «Ορίζων 2020» σπανίως περιλαμβάνονταν τέτοιες αναφορές. Ομοίως, σε ελάχιστα έργα του προγράμματος «Ορίζων 2020» προβλεπόταν η δυνατότητα δημιουργίας κατάντη συνεργιών με τα ΕΔΕΤ (βλέπε σημεία ***64***-***67***).

Σύσταση 3 — Αύξηση της χρήσης των κατάντη συνεργιών

Για την αύξηση της χρήσης των κατάντη συνεργιών, η Επιτροπή πρέπει:

α) να στηρίξει τις διαχειριστικές αρχές στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση δράσεων που αποσκοπούν στη δημιουργία κατάντη συνεργιών με έργα των προγραμμάτων «Ορίζων 2020» και «Ορίζων Ευρώπη»·

β) να προωθήσει, σε επίπεδο εθνικών και περιφερειακών αρχών (διαχειριστικές αρχές και άλλες), τη διαδικασία ανάθεσης δημόσιων συμβάσεων για την

καινοτομία βάσει των αποτελεσμάτων των έργων έρευνας που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα-πλαίσιο·

γ) να προωθήσει μεταξύ των δικαιούχων του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» τις δυνατότητες του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης για την ανάπτυξη και την εμπορευματοποίηση των αποτελεσμάτων των έργων τους σύμφωνα με τις στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης, κατά περίπτωση.

Ημερομηνία-στόχος για την υλοποίηση της σύστασης: τέλος του 2024

90 Διαπιστώσαμε ότι, σε σχέση με τα πέντε ΕΠ του δείγματος, η εφαρμογή καθεστώτων που παρείχαν στήριξη σε έργα στα οποία είχε απονεμηθεί σφραγίδα αριστείας ήταν περιορισμένη. Αυτό οφειλόταν εν μέρει στο γεγονός ότι στα επιχειρησιακά προγράμματα δεν περιλαμβάνονταν πάντοτε καθεστώτα στήριξης έργων που είχαν σφραγίδα αριστείας, καθώς και στη μη εναρμόνιση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις. Επιπρόσθετα, δεν προβλεπόταν συστηματική πρόσβαση των διαχειριστικών αρχών σε δομημένες και ολοκληρωμένες πληροφορίες σχετικά με τα έργα που είχαν σφραγίδα αριστείας. Η Επιτροπή αυτή καθαυτή δεν διαθέτει πλήρεις πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των έργων με σφραγίδα αριστείας που είχαν χρηματοδοτηθεί από τα ΕΔΕΤ (βλέπε σημεία ***68***-***77***).

Σύσταση 4 — Βελτίωση της ροής πληροφοριών σχετικά με τα έργα που έχουν λάβει τη σφραγίδα αριστείας

Η Επιτροπή πρέπει να παρέχει συστηματικά σε όλες τις διαχειριστικές αρχές δεδομένα σχετικά με τις προτάσεις έργων που έχουν λάβει σφραγίδα αριστείας στο κράτος μέλος ή στην περιφέρειά τους.

Ημερομηνία-στόχος για την υλοποίηση της σύστασης: τέλος του 2023

Η παρούσα έκθεση εγκρίθηκε από το Τμήμα IV, του οποίου προεδρεύει ο Mihails Kozlovs, Μέλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο Λουξεμβούργο, κατά τη συνεδρίασή του της 11ης Οκτωβρίου 2022.

Για το Ελεγκτικό Συνέδριο

Tony Murphy
Πρόεδρος

Παραρτήματα

Παράρτημα Ι — Διαφορές μεταξύ του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των ταμείων που στηρίζουν την υλοποίηση της πολιτικής για τη συνοχή

Κριτήρια	Πρόγραμμα «Ορίζων 2020»	Ταμεία που στηρίζουν την υλοποίηση της πολιτικής συνοχής (ΕΓΤΑΑ και ΕΤΠΑ)
Σημείο εστίασης	Αριστεία Ε&Κ	Περιφερειακή συνάφεια και οικονομικός μετασχηματισμός, βάσει στρατηγικών έξυπνης ειδίκευσης που εκπόνησαν οι εθνικές/περιφερειακές αρχές.
Διαχείριση	Κεντρική διαχείριση — ετήσια πρόσκληση υποβολής προτάσεων από την Επιτροπή	Επιμερισμένη διαχείριση Στα ΕΠ τα κράτη μέλη καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να δαπανώνται τα χρήματα από τα ΕΔΕΤ κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού. Τα ΕΠ μπορούν να καταρτιστούν για συγκεκριμένη περιφέρεια ή για εθνικό θεματικό στόχο. Για κάθε ΕΠ το κράτος μέλος ορίζει μια διαχειριστική αρχή, η οποία είναι αρμόδια για τη διαχείριση και την υλοποίηση.
Κατανομή των κονδυλίων	Διαγωνισμός για κονδύλια βασιζόμενος στην ποιότητα	Εστίαση της στήριξης όπου είναι περισσότερο αναγκαία στο εσωτερικό της ΕΕ: η χρηματοδοτική κατανομή ανά κράτος μέλος εξαρτάται από τη θέση που κατέχει κάθε περιφέρεια σε σχέση με το μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΕΕ, δηλαδή οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες λαμβάνουν περισσότερα κονδύλια από ό,τι οι άλλες. Αφού κατανεμηθούν τα κονδύλια στις περιφέρειες, στα ΕΠ τους και στις προτεραιότητές τους, υπάρχουν κριτήρια επιλεξιμότητας που πρέπει να πληρούν τα υποβληθέντα έργα, συμπεριλαμβανομένης της ποιότητας των έργων.
Είδος έργων και δικαιούχων	Κατά κύριο λόγο διακρατικά σχέδια και κοινοπραξίες	Κατά κύριο λόγο μεμονωμένοι δικαιούχοι ή ενδιαφερόμενα μέρη στην ίδια χώρα/περιφέρεια (εξαίρεση: έργα στο πλαίσιο διασυνοριακών ή διαπεριφερειακών ΕΠ, που έχουν καταρτιστεί για τον στόχο της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας).

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει πληροφοριών της Επιτροπής.

Παράρτημα II — Στατιστικά στοιχεία

Γράφημα 7 – Κατανομή πόρων του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των ΕΔΕΤ που δεσμεύθηκαν για την Ε&Κ (2014–2020) ανά κράτος μέλος, σε ποσοστό (κατάσταση στις 31.12.2021)

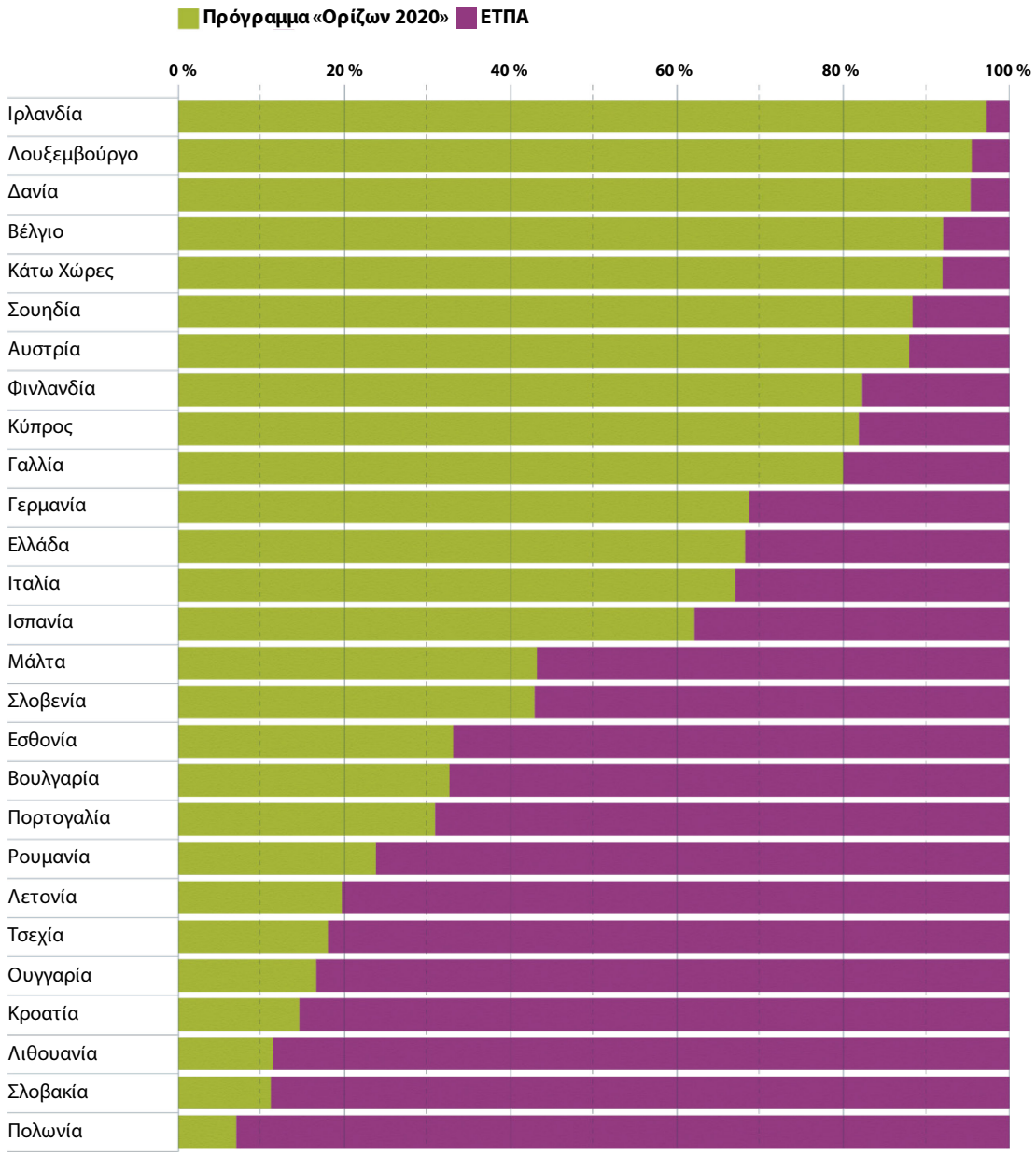

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων της Επιτροπής.

Γράφημα 8 – Δεσμευθέντα κονδύλια του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των ΕΔΕΤ (κατάσταση στις 31.12.2021)

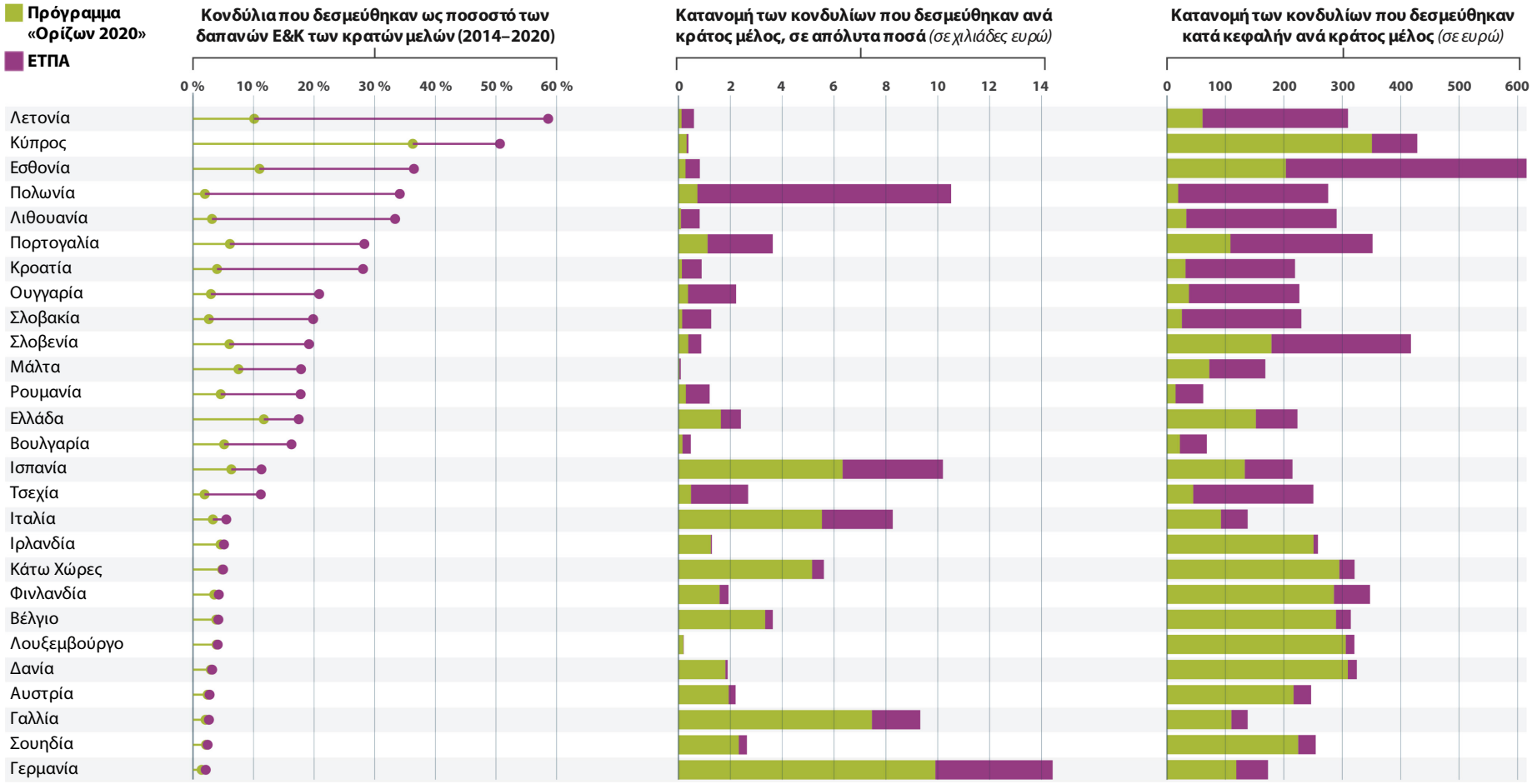

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων της Επιτροπής.

Παράρτημα III — Μεθοδολογία

Ο έλεγχός μας βασίστηκε στην ακόλουθη μεθοδολογία:

1) επισκόπηση δημόσια διαθέσιμων εγγράφων και εσωτερικών εγγράφων της Επιτροπής, όπως νομικά κείμενα, κατευθυντήριες γραμμές και αξιολογήσεις

2) στατιστική ανάλυση δεδομένων από διάφορες πηγές: CORDA, πίνακας ελέγχου του προγράμματος «Ορίζων 2020», Eurostat και δεδομένα σχετικά με έργα που συγχρηματοδοτήθηκαν από τα ΕΔΕΤ

3) ανάλυση βάσει εξόρυξης κειμένου, αποτελούμενη από:

   i) προσδιορισμό των παραμέτρων (λέξεις και εκφράσεις) που πρέπει να χρησιμοποιούνται στην ανάλυση βάσει εξόρυξης κειμένου, όπως στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης, ΕΔΕΤ ή Interreg

   ii) ανάλυση των τελευταίων προγραμμάτων εργασίας του προγράμματος «Ορίζων 2020» (2018–2020) με τη χρήση των λέξεων και των εκφράσεων που αναφέρονται στο σημείο i)

   iii) λεπτομερή ανάλυση τυχαία επιλεγμένου δείγματος προγραμμάτων εργασίας του προγράμματος «Ορίζων 2020» (11 προγράμματα εργασίας), με σκοπό τον εντοπισμό ειδικών αναφορών σε συνεργίες ανάμεσα στα θετικά αποτελέσματα αναζήτησης από την ανάλυση υπό σημείο ii).

4) ανάλυση βάσει εξόρυξης κειμένου των συμφωνιών επιχορήγησης του προγράμματος «Ορίζων 2020», αποτελούμενη από:

   i) εντοπισμό των έργων του προγράμματος «Ορίζων 2020» που έχουν τη δυνατότητα δημιουργίας κατάντη συνεργιών, δηλαδή έργων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της απόδειξης της ορθότητας της ιδέας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας, του πυλώνα 2 του προγράμματος «Ορίζων 2020» και του πυλώνα 3 του προγράμματος «Ορίζων 2020» (εξαιρουμένων των κοινών δράσεων στήριξης). Το αποτέλεσμα ήταν 13 603 συμφωνίες επιχορήγησης που αντιπροσώπευαν το 38 % του συνόλου των έργων του προγράμματος «Ορίζων 2020» και ανέρχονταν στο 63 % του συνόλου των δεσμευθέντων κονδυλίων του προγράμματος «Ορίζων 2020».

   ii) προσδιορισμό, σε συνεργασία με υπαλλήλους της Επιτροπής, των παραμέτρων (λέξεις και εκφράσεις) που πρέπει να χρησιμοποιούνται στην ανάλυση εξόρυξης κειμένου, όπως πολιτική συνοχής, στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης, επιχειρησιακό πρόγραμμα, ΕΔΕΤ, διαχειριστική αρχή κ.λπ.

iii) ανάλυση βάσει εξόρυξης κειμένου CORTEX (εργαλείο εξόρυξης κειμένου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής) των συμφωνιών επιχορήγησης του προγράμματος «Ορίζων 2020», η οποία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του σημείου i), με τη χρήση των λέξεων και των εκφράσεων που αναφέρονται στο σημείο ii), με σκοπό τον εντοπισμό των έργων στα οποία περιλαμβάνονταν αναφορές στα ΕΔΕΤ

iv) λεπτομερή ανάλυση που βασίστηκε σε τυχαία επιλεγμένο στατιστικά αντιπροσωπευτικό δείγμα του πληθυσμού (100 έργα) ο οποίος προσδιορίστηκε ως αποτέλεσμα του βήματος iii), με σκοπό να διαχωριστούν τα έργα που επεδίωκαν κατάντη συνεργίες από εκείνα που περιείχαν άλλες αναφορές στα ΕΔΕΤ (παραδείγματος χάριν, προηγούμενες εμπειρίες των συμμετεχόντων σε έργα που έλαβαν στήριξη από τα ΕΔΕΤ)

v) λεπτομερή ανάλυση των έργων «Απόδειξης της ορθότητας της ιδέας του ΕΣΕ» (16 έργα) που εντοπίστηκαν στο πλαίσιο του βήματος iii), με σκοπό τα έργα που επεδίωκαν κατάντη συνεργίες να διακριθούν από εκείνα που περιείχαν άλλες αναφορές στα ΕΔΕΤ (παραδείγματος χάριν, προηγούμενες εμπειρίες των συμμετεχόντων σε έργα που έλαβαν στήριξη από τα ΕΔΕΤ).

5) διαδικτυακές έρευνες που αποσκοπούσαν στη συγκέντρωση των απόψεων των εθνικών ενδιαφερόμενων μερών και στάλθηκαν σε:

— 27 διαχειριστικές αρχές (μία ανά κράτος μέλος) που διαχειρίζονταν τα ΕΠ με τις μεγαλύτερες επενδύσεις στην Ε&Κ ανά κράτος μέλος, με ποσοστό απάντησης 64 %. Τα ΕΠ αντιπροσώπευαν περίπου το 63 % των συνολικών δαπανών Ε&Κ της ΕΕ που δεσμεύθηκαν στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ (περίοδος 2014–2020)·

— 78 εθνικά σημεία επαφής, αντιπροσωπευτικό δείγμα εθνικών σημείων επαφής που επιλέχθηκαν τυχαία, με ποσοστό απάντησης 67 %·

6) ερωτηματολόγια και συνεντεύξεις με την Επιτροπή·

7) ερωτηματολόγια και συνεντεύξεις με εμπειρογνώμονες του τομέα·

8) ερωτηματολόγια και βιντεοδιασκέψεις επαλήθευσης στοιχείων με τις διαχειριστικές αρχές και τα εθνικά σημεία επαφής, καθώς και ανάλυση δείγματος στρατηγικών έξυπνης ειδίκευσης και σχετικών ΕΠ από πέντε κράτη μέλη (Κροατία, Πορτογαλία, Πολωνία , Ρουμανία και Σλοβενία). Επιλέξαμε τις εν λόγω χώρες βάσει των επιδόσεών τους στον τομέα της Ε&Κ, της διαθεσιμότητας των ΕΔΕΤ όσον αφορά την Ε&Κ και της συμμετοχής των εν λόγω χωρών στο πρόγραμμα «Ορίζων 2020».

Πίνακας 3 — Δείγμα ΕΠ

Κράτος μέλος	Επιχειρησιακό πρόγραμμα	Προγραμματισμένο ποσό του ΕΤΠΑ για Ε&Κ *(σε εκατ. ευρώ)*	Αναλήψεις υποχρεώσεων του ΕΤΠΑ για την Ε&Κ στο τέλος του 2021 *(σε εκατ. ευρώ)*
Κροατία	2014HR16M1OP001	760	984
Πολωνία	2014PL16RFOP001	7 476	11 545
Πορτογαλία	2014PT16M3OP001	1 512	3 475
Ρουμανία	2014RO16RFOP001	780	1 011
Σλοβενία	2014SI16MAOP001	500	843
	Σύνολο	**11 027**	**17 858**

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων της Επιτροπής.

Τα επιλεχθέντα ΕΠ αντιστοιχούν στο 34 % των επενδύσεων του ΕΤΠΑ στην Ε&Κ (2014–2020). Οι σχετικοί κωδικοί παρέμβασης, όπως υποδεικνύονται από τη ΓΔ REGIO, είναι οι εξής:

— 002 — Διαδικασία έρευνας και καινοτομίας σε μεγάλες επιχειρήσεις·

— 056 — Επενδύσεις σε ΜΜΕ που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες Ε&Κ·

— 057 — Επενδύσεις σε μεγάλες εταιρείες που συνδέονται με δραστηριότητες Ε&Κ·

— 058 — Υποδομή έρευνας και καινοτομίας (δημόσια)·

— 059 — Υποδομή Ε&Κ (ιδιωτική)·

— 060 — Δραστηριότητες Ε&Κ σε δημόσια ερευνητικά κέντρα·

— 061 — Δραστηριότητες Ε&Κ σε ιδιωτικά ερευνητικά κέντρα·

— 062 — Μεταφορά τεχνολογίας και συνεργασία πανεπιστημίων–ΜΜΕ·

— 063 — Στήριξη συνεργατικών σχηματισμών (cluster) και δικτύων επιχειρήσεων·

— 064 — Διαδικασίες Ε&Κ σε ΜΜΕ·

— 065 — Διαδικασίες Ε&Κ, μεταφορά τεχνολογίας και συνεργασία.

Παράρτημα IV — Συνεργίες στους κανονισμούς της ΕΕ: 2014–2020 έναντι 2021–2027

Πίνακας 4 — Μηχανισμοί συνεργίας στον κανονισμό περί κοινών διατάξεων, περίοδοι 2014–2020 και 2021–2027

Μηχανισμοί συνεργίας	Κανονισμός περί κοινών διατάξεων για την περίοδο 2014–2020	Κανονισμός περί κοινών διατάξεων για την περίοδο 2021–2027 στο πλαίσιο του ΠΔΠ
[γενικά στοιχεία]	*Περιεχόμενο της συμφωνίας εταιρικής σχέσης* Στη συμφωνία εταιρικής σχέσης πρέπει να περιλαμβάνονται ρυθμίσεις με σκοπό τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής των ΕΔΕΤ. Με τις εν λόγω ρυθμίσεις πρέπει να διασφαλίζεται ο συντονισμός μεταξύ των ΕΔΕΤ και άλλων ενωσιακών και εθνικών μέσων χρηματοδότησης, καθώς και με την ΕΤΕπ. [Άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο β), σημείο i)] *Επιλεξιμότητα:* Μια πράξη μπορεί να χρηματοδοτηθεί από ένα ή περισσότερα ΕΔΕΤ/προγράμματα και από άλλα μέσα της ΕΕ, υπό τον όρο ότι η δαπάνη δεν καλύπτεται από άλλο	*Επενδύσεις από τον προϋπολογισμό της ΕΕ:* Για να βελτιστοποιηθεί η προστιθέμενη αξία από επενδύσεις που χρηματοδοτούνται μέσω του προϋπολογισμού της ΕΕ, πρέπει να αναζητηθούν συνεργίες μεταξύ των Ταμείων της ΕΕ και άλλων σχετικών μέσων, [....]. Οι εν λόγω συνεργίες πρέπει να επιτευχθούν μέσω εύχρηστων βασικών μηχανισμών (παραδείγματος χάριν, μέσω της αναγνώρισης των ενιαίων συντελεστών για επιλέξιμες δαπάνες από το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» και μέσω της συνδυασμένης χρηματοδότησης από διαφορετικά μέσα της ΕΕ στο πλαίσιο της ίδιας πράξης εάν αποφεύγεται η διπλή χρηματοδότηση). Με τον εν λόγω κανονισμό πρέπει να θεσπιστούν κανόνες για τη συμπληρωματική χρηματοδότηση από τα Ταμεία της ΕΕ (αιτιολογική σκέψη 49).

Μηχανισμοί συνεργίας	Κανονισμός περί κοινών διατάξεων για την περίοδο 2014–2020	Κανονισμός περί κοινών διατάξεων για την περίοδο 2021–2027 στο πλαίσιο του ΠΔΠ
	πρόγραμμα/Ταμείο/μέσο της ΕΕ. [Άρθρο 65, παράγραφος 11, του κανονισμού περί κοινών διατάξεων (ΚΚΔ)] Υπάρχει η δυνατότητα ευθυγράμμισης των μοντέλων κόστους (κλίμακες κόστους κατά μονάδα, εφάπαξ ποσά και κατ' αποκοπή ποσοστά) για αντίστοιχες δαπάνες και παρόμοια είδη πράξεων και δικαιούχων στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020» και άλλων προγραμμάτων της ΕΕ [άρθρο 67, παράγραφος 5, στοιχείο β) και άρθρο 68, παράγραφος 1, στοιχείο γ)].	
Σφραγίδα αριστείας		Πρέπει να βελτιστοποιηθούν οι συνεργίες μεταξύ των Ταμείων της ΕΕ και των μέσων που τελούν υπό άμεση διαχείριση. Πρέπει να διευκολυνθεί η στήριξη επιχειρήσεων που έχουν ήδη σφραγίδα αριστείας / έχουν ήδη συγχρηματοδοτηθεί από το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» με συνεισφορά από τα Ταμεία της ΕΕ. Οι όροι που έχουν ήδη αξιολογηθεί σε επίπεδο ΕΕ δεν πρέπει να αξιολογούνται εκ νέου εάν οι πράξεις συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις που ορίζονται στον κανονισμό ΚΚΔ (αιτιολογική σκέψη 61).

Μηχανισμοί συνεργίας	Κανονισμός περί κοινών διατάξεων για την περίοδο 2014–2020	Κανονισμός περί κοινών διατάξεων για την περίοδο 2021–2027 στο πλαίσιο του ΠΔΠ
		«Σφραγίδα αριστείας»: το σήμα ποιότητας που απονέμεται από την Επιτροπή στην εκάστοτε πρόταση και δηλώνει ότι η πρόταση έχει αξιολογηθεί σε πρόσκληση υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο ενωσιακού μέσου και συμμορφώνεται προς τις ελάχιστες απαιτήσεις ποιότητας του συγκεκριμένου ενωσιακού μέσου, αλλά δεν μπόρεσε να χρηματοδοτηθεί λόγω έλλειψης διαθέσιμων κονδυλίων για την εν λόγω πρόσκληση υποβολής προτάσεων, και ενδέχεται να λάβει στήριξη από άλλες ενωσιακές ή εθνικές πηγές χρηματοδότησης (άρθρο 2, σημείο 45). Για πράξεις στις οποίες έχει απονεμηθεί η σφραγίδα αριστείας ή έχουν επιλεγεί στο πλαίσιο προγράμματος συγχρηματοδοτούμενου από το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», η διαχειριστική αρχή δύναται: o να αποφασίσει να χορηγήσει στήριξη απευθείας από το ΕΤΠΑ ή το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+), εάν οι εν λόγω πράξεις συνάδουν με τις απαιτήσεις που ορίζονται στον κανονισμό ΚΚΔ· o να εφαρμόζει στις εν λόγω πράξεις τα ανώτατα ποσά και τις μεθόδους υπολογισμού των επιλέξιμων δαπανών που καθορίζονται δυνάμει του σχετικού ενωσιακού μέσου (άρθρο 73, παράγραφος 4, του ΚΚΔ).

Μηχανισμοί συνεργίας	Κανονισμός περί κοινών διατάξεων για την περίοδο 2014–2020	Κανονισμός περί κοινών διατάξεων για την περίοδο 2021–2027 στο πλαίσιο του ΠΔΠ
Μεταφορές		Τα κράτη μέλη πρέπει να διαθέτουν επαρκή ευελιξία κατά την εκτέλεση των κονδυλίων τους στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης· πρέπει να είναι δυνατή η μεταφορά ορισμένων κονδυλίων μεταξύ των Ταμείων και μεταξύ των μέσων επιμερισμένης διαχείρισης και άμεσης και έμμεσης διαχείρισης (αιτιολογική σκέψη 19). *Μεταφορά πόρων (άρθρο 26, παράγραφοι 1 έως 9, του ΚΚΔ)* o Τα κράτη μέλη μπορούν να ζητούν τη μεταφορά έως και 5 % του αρχικού εθνικού κονδυλίου κάθε Ταμείου σε οποιοδήποτε άλλο μέσο υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση. Τα κράτη μέλη μπορούν, επίσης, να ζητούν στη συμφωνία εταιρικής σχέσης ή στο αίτημα τροποποίησης προγράμματος τη μεταφορά έως και 5 % του αρχικού εθνικού κονδυλίου κάθε Ταμείου σε άλλο Ταμείο ή Ταμεία. Τα κράτη μέλη μπορούν, επίσης, να ζητούν πρόσθετη μεταφορά έως και 20 % του αρχικού εθνικού κονδυλίου ανά Ταμείο μεταξύ του ΕΤΠΑ, του ΕΚΤ+ ή του Ταμείου Συνοχής εντός των συνολικών πόρων του κράτους μέλους στο πλαίσιο του στόχου «Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη». Τα κράτη μέλη των οποίων το μέσο συνολικό ποσοστό ανεργίας

Μηχανισμοί συνεργίας	Κανονισμός περί κοινών διατάξεων για την περίοδο 2014–2020	Κανονισμός περί κοινών διατάξεων για την περίοδο 2021–2027 στο πλαίσιο του ΠΔΠ
		για την περίοδο 2017–2019 είναι κάτω του 3 % μπορούν να ζητούν πρόσθετη μεταφορά έως και 25 %. o Κατόπιν διαβούλευσης με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, η Επιτροπή υποβάλει ένσταση σε αίτηση μεταφοράς που περιέχεται στη σχετική τροποποίηση του προγράμματος: i) εάν η εν λόγω μεταφορά θα υπονόμευε την επίτευξη των στόχων του προγράμματος από το οποίο πρόκειται να μεταφερθούν οι πόροι· και ii) εάν το κράτος μέλος δεν έχει αιτιολογήσει επαρκώς τη μεταφορά. o Όταν η Επιτροπή δεν έχει αναλάβει νομική δέσμευση στο πλαίσιο άμεσης ή έμμεσης διαχείρισης, οι αντίστοιχοι μη δεσμευμένοι πόροι μπορούν να επιστραφούν στο Ταμείο από το οποίο αρχικά μεταφέρθηκαν και να διατεθούν σε ένα ή περισσότερα προγράμματα.
Σωρευτική χρηματοδότηση		Μια πράξη μπορεί να λαμβάνει στήριξη από <u>ένα ή περισσότερα</u> Ταμεία/προγράμματα/μέσα της ΕΕ. Στις περιπτώσεις αυτές, οι δαπάνες που δηλώνονται σε μια αίτηση πληρωμής για ένα από τα Ταμεία δεν θα δηλώνονται για κανένα από τα παρακάτω: α) στήριξη από <u>άλλο</u> Ταμείο ή μέσο της Ένωσης· ή β) στήριξη από το ίδιο Ταμείο στο πλαίσιο άλλου προγράμματος. (άρθρο 63, παράγραφος 9).

Μηχανισμοί συνεργίας	Κανονισμός περί κοινών διατάξεων για την περίοδο 2014–2020	Κανονισμός περί κοινών διατάξεων για την περίοδο 2021–2027 στο πλαίσιο του ΠΔΠ
Συνδυασμένη χρηματοδότηση / εταιρικές σχέσεις		*Αρμόδιες για το πρόγραμμα αρχές — ενδιάμεσος φορέας* Όταν παρέχεται στήριξη από το ΕΤΠΑ ή το ΕΚΤ+ προς πρόγραμμα που συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», η διαχειριστική αρχή του σχετικού προγράμματος πρέπει να προσδιορίζει τον ενδιάμεσο φορέα (τον φορέα εφαρμογής του προγράμματος που συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη») (άρθρο 71, παράγραφος 5). *Επιλογή πράξεων από τη διαχειριστική αρχή* Για πράξεις στις οποίες έχει απονεμηθεί η σφραγίδα αριστείας ή έχουν επιλεγεί στο πλαίσιο προγράμματος συγχρηματοδοτούμενου από το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», η διαχειριστική αρχή δύναται να αποφασίσει τη χορήγηση στήριξης απευθείας από το ΕΤΠΑ ή το ΕΚΤ+, εάν οι εν λόγω πράξεις συνάδουν με τις απαιτήσεις που ορίζονται στον κανονισμό ΚΚΔ. Οι διαχειριστικές αρχές μπορούν να εφαρμόζουν στις πράξεις τα ανώτατα ποσά και τις μεθόδους υπολογισμού των επιλέξιμων δαπανών που καθορίζονται δυνάμει του σχετικού ενωσιακού μέσου.

Πηγή: ΕΕΣ.

Πίνακας 5 — Μηχανισμοί συνεργίας στα προγράμματα-πλαίσιο: Περίοδοι 2014–2020 και 2021–2027

Μηχανισμοί συνεργιών	Κανονισμός για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» για την περίοδο 2014–2020	Κανονισμός για το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» για την περίοδο 2021–2027
Συνεργίες με άλλα προγράμματα	Πρέπει να αναπτυχθούν και να αυξηθούν συνεργίες μεταξύ του προγράμματος «Ορίζων 2020» και άλλων προγραμμάτων της ΕΕ και της πολιτικής συνοχής. Επίσης, η εν λόγω ανάπτυξη και αύξηση μπορεί να λάβει τη μορφή δημόσιων συμπράξεων με περιφερειακά, εθνικά και διεθνή προγράμματα που στηρίζουν την Ε&Κ (αιτιολογικές σκέψεις 18, 32, 33, 39, 41). Συνεργίες με τα ΕΔΕΤ Το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» θα συμβάλει στη γεφύρωση του χάσματος στον τομέα της Ε&Κ στο εσωτερικό της ΕΕ, με την προώθηση συνεργιών με τα ΕΔΕΤ. Όταν είναι εφικτό, πρέπει να χρησιμοποιείται σωρευτική χρηματοδότηση (άρθρο 21).	Ανάγκη να αναπτυχθούν περισσότερες και συγκεκριμένες συνεργίες μεταξύ των διάφορων χρηματοδοτικών μέσων της Ένωσης (αιτιολογική σκέψη 33). Με το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» πρέπει να επιδιώκονται συνεργίες με άλλα ενωσιακά προγράμματα, από τον σχεδιασμό και τον στρατηγικό προγραμματισμό έως την επιλογή έργων, τη διαχείριση, την επικοινωνία, τη διάδοση και την εκμετάλλευση αποτελεσμάτων, την παρακολούθηση, τους ελέγχους και τη διακυβέρνηση. Οι συνεργίες πρέπει να επιτρέπουν όσο το δυνατό περισσότερο την εναρμόνιση των κανόνων, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων επιλεξιμότητας των δαπανών. Οι συνεργίες πρέπει να προωθούνται ιδίως μέσω εναλλακτικής, συνδυασμένης και σωρευτικής χρηματοδότησης και μεταφοράς πόρων (αιτιολογική σκέψη 34).

Μηχανισμοί συνεργιών	Κανονισμός για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» για την περίοδο 2014–2020	Κανονισμός για το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» για την περίοδο 2021–2027
Γενικά		<u>Στρατηγικός σχεδιασμός, υλοποίηση και μορφές χρηματοδότησης από την ΕΕ</u> Με τον στρατηγικό σχεδιασμό διασφαλίζεται η ευθυγράμμιση με άλλα σχετικά ενωσιακά προγράμματα και η συνέπεια με τις ενωσιακές προτεραιότητες και δεσμεύσεις, ενώ αυξάνονται η συμπληρωματικότητα και οι συνεργίες με τα χρηματοδοτικά προγράμματα και τις προτεραιότητες σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, με αποτέλεσμα να ενισχύεται ο Ευρωπαϊκός Χώρος Έρευνας (ΕΧΕ) (άρθρο 6). <u>Αρχές του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη»</u> Το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» πρέπει να εφαρμόζεται σε συνέργεια με άλλα ενωσιακά προγράμματα, με στόχο, παράλληλα, τη μέγιστη διοικητική απλούστευση (άρθρο 7, παράγραφος 7). <u>Αποστολές</u> Οι αποστολές πρέπει να ωφελούνται, με διαφανή τρόπο, από συνεργίες με άλλα ενωσιακά προγράμματα καθώς και με εθνικά και, κατά περίπτωση, περιφερειακά οικοσυστήματα καινοτομίας (άρθρο 8, παράγραφος 4). <u>Εναλλακτική, συνδυασμένη και σωρευτική χρηματοδότηση και μεταφορές πόρων</u> Το πρόγραμμα θα εφαρμόζεται σε συνέργεια με άλλα ενωσιακά προγράμματα, σύμφωνα με την αρχή του άρθρου 7, παράγραφος 7, και του άρθρου 15, παράγραφος 1.

Δραστηριότητες	Στόχοι και δραστηριότητες Μέρη I έως III Ειδικοί στόχοι <u>Διεύρυνση της συμμετοχής:</u> Οι δραστηριότητες πρέπει να συμβάλουν στη γεφύρωση του χάσματος στον τομέα της Ε&Κ στην Ευρώπη, με την προώθηση συνεργιών με τα ΕΔΕΤ και τη λήψη ειδικών μέτρων τα οποία θα αποσκοπούν στην προώθηση της αριστείας στις περιφέρειες με χαμηλές επιδόσεις στην έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία (ΕΑΚ), διευρύνοντας έτσι τη συμμετοχή στο πρόγραμμα «Ορίζων 2020» και τη συμβολή των εν λόγω δραστηριοτήτων στην εφαρμογή του ΕΧΕ. <u>Βιομηχανική υπεροχή:</u> με τη δομή εφαρμογής του προγράμματος «Ορίζων 2020» που υποστηρίζει τις βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής (ΒΤΓΕ) και τις οριζόντιες δραστηριότητες όσον αφορά τις ΒΤΓΕ, πρέπει να διασφαλίζονται συνεργίες και ο αποτελεσματικός συντονισμός με πτυχές όπως οι κοινωνικές προκλήσεις. Επιπλέον, συνεργίες θα επιδιωχθούν, κατά περίπτωση, μεταξύ των δραστηριοτήτων ΒΤΓΕ και των	<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I — Γενικές γραμμές δραστηριοτήτων</u> Ευρωπαϊκά οικοσυστήματα καινοτομίας: Η υλοποίηση δραστηριοτήτων πρέπει να πραγματοποιηθεί σε συνδυασμό με τομείς όπως η στήριξη του ΕΤΠΑ σε οικοσυστήματα καινοτομίας και διαπεριφερειακές συμπράξεις που έχουν ως αντικείμενο θέματα έξυπνης εξειδίκευσης. <u>Παράρτημα III — Ευρωπαϊκή σύμπραξη</u> Διασφάλιση της συνοχής και των συνεργιών της ευρωπαϊκής σύμπραξης εντός του ενωσιακού τοπίου Ε&Κ, με την τήρηση κατά το μέγιστο δυνατόν των κανόνων του προγράμματος —όσον αφορά την επιλογή και την εφαρμογή. <u>Παράρτημα IV — Συνεργίες με άλλα προγράμματα της ΕΕ</u> Στο παράρτημα IV παρατίθεται μη εξαντλητικός κατάλογος συνεργιών με άλλα ενωσιακά προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων των ταμείων συνοχής.

Μηχανισμοί συνεργιών	Κανονισμός για το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» για την περίοδο 2014–2020	Κανονισμός για το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» για την περίοδο 2021–2027
	δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της πολιτικής για τη συνοχή κατά την περίοδο 2014–2020. Μέρος IV — Ειδικός στόχος: Εξάπλωση της αριστείας και διεύρυνση της συμμετοχής	

Πηγή: ΕΕΣ.

Πίνακας 6 — Γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία του 2014 σε σύγκριση με του 2021 όσον αφορά έργα έρευνας και ανάπτυξης

Μηχανισμοί συνεργίας	Γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία του 2014	Γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία του 2021
	Άρθρο 25 του ΓΚΑΚ σχετικά με τις ενισχύσεις για έργα έρευνας και ανάπτυξης (Ε&Α)	**Νέα άρθρα 25α έως 25δ ΓΚΑΚ**
Γενικά		Επέκταση του πεδίου εφαρμογής των απαλλαγών με την οποία θα δοθεί στα κράτη μέλη η δυνατότητα να εφαρμόζουν ορισμένα μέτρα ενίσχυσης χωρίς προηγούμενη κοινοποίηση και χωρίς έλεγχο από την Επιτροπή. Ενισχύσεις που χορηγούνται από τις εθνικές αρχές για έργα τα οποία χρηματοδοτούνται μέσω ορισμένων υπό κεντρική διαχείριση της ΕΕ προγραμμάτων στο πλαίσιο του νέου ΠΔΠ:
Σφραγίδα αριστείας		Ενισχύσεις για έργα Ε&Κ στα οποία έχει απονεμηθεί το σήμα ποιότητας της «Σφραγίδας αριστείας» στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020» ή του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» (άρθρο 25α) Οι ενισχύσεις προς ΜΜΕ για έργα Ε&Α καθώς και για μελέτες σκοπιμότητας στα οποία έχει απονεμηθεί η σφραγίδα αριστείας στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020» ή του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά και απαλλάσσονται από την προηγούμενη κοινοποίηση.

Μηχανισμοί συνεργίας	Γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία του 2014	Γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία του 2021
		Οι επιλέξιμες δραστηριότητες του ενισχυόμενου έργου έρευνας και ανάπτυξης ή της ενισχυόμενης μελέτης σκοπιμότητας θα είναι εκείνες που ορίζονται ως επιλέξιμες βάσει των κανόνων των προγραμμάτων «Ορίζων 2020» ή «Ορίζων Ευρώπη», εξαιρουμένων των δραστηριοτήτων που υπερβαίνουν τις δραστηριότητες πειραματικής ανάπτυξης. Οι κατηγορίες, τα μέγιστα ποσά και οι μέθοδοι υπολογισμού των επιλέξιμων δαπανών του ενισχυόμενου έργου έρευνας και ανάπτυξης ή της ενισχυόμενης μελέτης σκοπιμότητας θα είναι εκείνα που ορίζονται ως επιλέξιμα βάσει των κανόνων των προγραμμάτων «Ορίζων 2020» ή «Ορίζων Ευρώπη». Το μέγιστο ποσό της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 2,5 εκατομμύρια ευρώ ανά ΜΜΕ και ανά έργο Ε&Α ή μελέτη σκοπιμότητας. Η συνολική δημόσια χρηματοδότηση που παρέχεται για κάθε έργο Ε&Α ή μελέτη σκοπιμότητας δεν πρέπει να υπερβαίνει το ποσοστό χρηματοδότησης που καθορίζεται για το εν λόγω έργο Ε&Α ή την εν λόγω μελέτη σκοπιμότητας βάσει των κανόνων των προγραμμάτων «Ορίζων 2020» ή «Ορίζων Ευρώπη» (άρθρο 25α του γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία).

Μηχανισμοί συνεργίας	Γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία του 2014	Γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία του 2021
Δράσεις Marie Skłodowska Curie και δράσεις «Απόδειξης της ορθότητας της ιδέας του ΕΣΕ» στις οποίες απονεμήθηκε η σφραγίδα αριστείας		<u>Ενισχύσεις για δράσεις Marie Skłodowska Curie και δράσεις «Απόδειξης της ορθότητας της ιδέας του ΕΣΕ» στις οποίες απονεμήθηκε η σφραγίδα αριστείας (άρθρο 25β)</u> Οι κατηγορίες, τα μέγιστα ποσά και οι μέθοδοι υπολογισμού των επιλέξιμων δαπανών της ενισχυόμενης δράσης θα είναι εκείνα που ορίζονται ως επιλέξιμα βάσει των κανόνων των προγραμμάτων «Ορίζων 2020» ή «Ορίζων Ευρώπη». Η συνολική δημόσια χρηματοδότηση που παρέχεται για κάθε ενισχυόμενη δράση δεν πρέπει να υπερβαίνει το μέγιστο επίπεδο στήριξης που προβλέπεται στο πρόγραμμα «Ορίζων 2020» ή στο πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη».
Ενισχύσεις που περιλαμβάνονται σε συγχρηματοδοτούμενα έργα έρευνας		Οι ενισχύσεις που χορηγούνται όσον αφορά συγχρηματοδοτούμενο έργο έρευνας και ανάπτυξης ή συγχρηματοδοτούμενη μελέτη σκοπιμότητας (συμπεριλαμβανομένων των έργων έρευνας και ανάπτυξης που υλοποιούνται στο πλαίσιο θεσμοθετημένης ευρωπαϊκής σύμπραξης βάσει του άρθρου 185 ή του άρθρου 187 της Συνθήκης ή δράσης συγχρηματοδότησης προγράμματος όπως ορίζεται στους κανόνες του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη»). Το εν λόγω έργο ή η εν λόγω μελέτη υλοποιείται από τουλάχιστον τρία κράτη μέλη ή, εναλλακτικά, δύο κράτη μέλη και τουλάχιστον μία συνδεδεμένη χώρα και έχει επιλεγεί βάσει αξιολόγησης και κατάταξης από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες μετά από

Μηχανισμοί συνεργίας	Γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία του 2014	Γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία του 2021
		διακρατικές προσκλήσεις υποβολής προτάσεων, σύμφωνα με τους κανόνες των προγραμμάτων «Ορίζων 2020» ή «Ορίζων Ευρώπη». Οι εν λόγω ενισχύσεις πρέπει να συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά [...], εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του κανονισμού. Οι επιλέξιμες δραστηριότητες του ενισχυόμενου έργου έρευνας και ανάπτυξης ή της ενισχυόμενης μελέτης σκοπιμότητας θα είναι εκείνες που ορίζονται ως επιλέξιμες βάσει των κανόνων των προγραμμάτων «Ορίζων 2020» ή «Ορίζων Ευρώπη», εξαιρουμένων των δραστηριοτήτων που υπερβαίνουν τις δραστηριότητες πειραματικής ανάπτυξης. Οι κατηγορίες, τα μέγιστα ποσά και οι μέθοδοι υπολογισμού των επιλέξιμων δαπανών θα είναι εκείνα που ορίζονται ως επιλέξιμα βάσει των κανόνων των προγραμμάτων «Ορίζων 2020» ή «Ορίζων Ευρώπη». Η συνολική δημόσια χρηματοδότηση που παρέχεται δεν πρέπει να υπερβαίνει το ποσοστό χρηματοδότησης που έχει καθοριστεί για το έργο έρευνας και ανάπτυξης ή τη μελέτη σκοπιμότητας μετά την επιλογή, την κατάταξη και την αξιολόγηση βάσει των κανόνων των προγραμμάτων «Ορίζων 2020» ή «Ορίζων Ευρώπη».

Μηχανισμοί συνεργίας	Γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία του 2014	Γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία του 2021
Ομαδικές επιχειρησιακές δράσεις		Οι ενισχύσεις που χορηγούνται όσον αφορά συγχρηματοδοτούμενες ομαδικές επιχειρησιακές δράσεις στις οποίες εμπλέκονται τουλάχιστον δύο κράτη μέλη και έχουν επιλεγεί βάσει αξιολόγησης και κατάταξης από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες μετά από διακρατικές προσκλήσεις υποβολής προτάσεων, σύμφωνα με τους κανόνες των προγραμμάτων «Ορίζων 2020» ή «Ορίζων Ευρώπη», συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά. Οι επιλέξιμες δραστηριότητες της συγχρηματοδοτούμενης ομαδικής επιχειρησιακής δράσης θα είναι εκείνες που ορίζονται ως επιλέξιμες βάσει των κανόνων των προγραμμάτων «Ορίζων 2020» ή «Ορίζων Ευρώπη». Εξαιρούνται οι δραστηριότητες που υπερβαίνουν τις δραστηριότητες πειραματικής ανάπτυξης. Οι κατηγορίες, τα μέγιστα ποσά και οι μέθοδοι υπολογισμού των επιλέξιμων δαπανών θα είναι εκείνες που ορίζονται ως επιλέξιμες βάσει των κανόνων των προγραμμάτων «Ορίζων 2020» ή «Ορίζων Ευρώπη». Επιπλέον, θα είναι επιλέξιμες οι δαπάνες για επενδύσεις σε ενσώματα και άυλα στοιχεία ενεργητικού που σχετίζονται με το έργο. Η συνολική δημόσια χρηματοδότηση που παρέχεται δεν πρέπει να υπερβαίνει το ποσοστό χρηματοδότησης που έχει καθοριστεί για την ομαδική επιχειρησιακή δράση μετά την επιλογή, την κατάταξη και την αξιολόγηση βάσει των

Μηχανισμοί συνεργίας	Γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία του 2014	Γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία του 2021
		κανόνων των προγραμμάτων «Ορίζων 2020» ή «Ορίζων Ευρώπη».

Πηγή: ΕΕΣ.

Αρκτικόλεξα και συντομογραφίες

ΓΔ REGIO: Η Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής και Αστικής Ανάπτυξης της Επιτροπής

ΓΔ RTD: Η Γενική Διεύθυνση Έρευνας και Καινοτομίας της Επιτροπής

Ε&Κ: Έρευνα και καινοτομία

ΕΠ: Επιχειρησιακά προγράμματα

ΕΣΕ: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας

ΕΣΚ: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας

ΕΤΠΑ: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΠΠ: Πρόγραμμα-πλαίσιο

CORDIS: Υπηρεσία παροχής πληροφοριών στον τομέα της κοινοτικής έρευνας και ανάπτυξης

CORTEX: Εξόρυξη πυρήνα κειμένου

JRC: Κοινό Κέντρο Ερευνών

S3: Στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης

ΜΜΕ: Μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Γλωσσάριο

Interreg: Πλαίσιο για τη διαπεριφερειακή, διασυνοριακή και διακρατική συνεργασία, για την καθοδήγηση της ανταλλαγής πολιτικών και την υλοποίηση κοινών δράσεων.

Άμεση διαχείριση: Διαχείριση ταμείου ή προγράμματος της ΕΕ αποκλειστικά από την Επιτροπή, σε αντιδιαστολή με την επιμερισμένη ή την έμμεση διαχείριση.

Ανάληψη υποχρέωσης: Ποσό στον προϋπολογισμό που προορίζεται για τη χρηματοδότηση συγκεκριμένων δαπανών, όπως δαπανών προβλεπόμενων σε σύμβαση ή συμφωνία επιχορήγησης.

Διαχειριστική αρχή: Εθνική, περιφερειακή ή τοπική δημόσια (ή ιδιωτική) αρχή που ορίζεται από κράτος μέλος για τη διαχείριση προγράμματος χρηματοδοτούμενου από την ΕΕ.

Εθνικό σημείο επαφής: Φορέας που έχει συσταθεί και χρηματοδοτείται από κυβέρνηση κράτους μέλους της ΕΕ ή άλλης συμμετέχουσας χώρας, προκειμένου να παρέχει στήριξη και καθοδήγηση σε εθνικό επίπεδο όσον αφορά τους αιτούντες και τους δικαιούχους στο πλαίσιο των προγραμμάτων «Ορίζων 2020» και «Ορίζων Ευρώπη».

Επιχειρησιακό πρόγραμμα: Πλαίσιο για την υλοποίηση, εντός συγκεκριμένης περιόδου, χρηματοδοτούμενων από την ΕΕ έργων συνοχής, στο οποίο αντικατοπτρίζονται οι προτεραιότητες και οι στόχοι που ορίζονται στις συμφωνίες εταιρικής σχέσης μεταξύ της Επιτροπής και μεμονωμένων κρατών μελών.

Ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία: Τα πέντε βασικά ταμεία της ΕΕ που από κοινού στηρίζουν την οικονομική ανάπτυξη σε ολόκληρη την ΕΕ: το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας.

Ευρωπαϊκές συμπράξεις: Πρωτοβουλία μέσω της οποίας η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνεργάζεται με ιδιωτικούς ή/και θεσμικούς εταίρους από τα κράτη μέλη, με σκοπό την παροχή συντονισμένης στήριξης όσον αφορά δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας: Όργανο της ΕΕ που συστάθηκε για τη στήριξη της καινοτόμου έρευνας που πραγματοποιείται υπό την καθοδήγηση της επιστημονικής κοινότητας σε όλους τους τομείς.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας: Το εμβληματικό πρόγραμμα καινοτομίας της ΕΕ για τον εντοπισμό, την ανάπτυξη και την αύξηση πρωτοποριακών τεχνολογιών και καινοτομιών.

Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης: Ταμείο της ΕΕ για την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στην ΕΕ, με τη χρηματοδότηση επενδύσεων που μειώνουν τις ανισορροπίες μεταξύ περιφερειών.

Κατανομή της χρηματοδότησης βάσει της αριστείας: Διάθεση της χρηματοδότησης βάσει ανταγωνιστικών προσκλήσεων υποβολής προτάσεων και μέσω ανεξάρτητης και αξιοκρατικής αξιολόγησης από ομοτίμους, με επιλογή μόνο των καλύτερων έργων, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η γεωγραφική κατανομή.

Κοινό Κέντρο Ερευνών: Η υπηρεσία της Επιτροπής για την επιστήμη και τη γνώση, που παρέχει επιστημονικές συμβουλές και υποστήριξη σχετικά με τις πολιτικές της ΕΕ.

Μέτρο διεύρυνσης: Ειδικό μέτρο που αποσκοπεί στη στήριξη της δημιουργίας ικανοτήτων, στη δημιουργία δεσμών μεταξύ κορυφαίων ερευνητικών ιδρυμάτων και των περιφερειών της ΕΕ που παρουσιάζουν λιγότερο καλές επιδόσεις όσον αφορά την έρευνα και την καινοτομία, καθώς και στην παροχή στήριξης της πολιτικής από εμπειρογνώμονες.

Στρατηγική «Ευρώπη 2020»: Η δεκαετής στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία δρομολογήθηκε το 2010, με σκοπό την τόνωση της ανάπτυξης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης: Εθνική ή περιφερειακή στρατηγική με την οποία καθορίζονται προτεραιότητες για τη δημιουργία ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος μέσω της ανάπτυξης των πλεονεκτημάτων της έρευνας και της καινοτομίας και της αντιστοίχισης τους με τις ανάγκες των επιχειρήσεων, καθώς και της επίτευξης σύγκλισης των επιδόσεων στον τομέα της καινοτομίας.

Συγκρότηση ομάδων: Μέτρο διεύρυνσης, στο πλαίσιο του οποίου κορυφαία επιστημονικά ιδρύματα συνδέονται με τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες που παρουσιάζουν λιγότερο καλές επιδόσεις όσον αφορά την έρευνα και την καινοτομία, με τη δημιουργία ή την αναβάθμιση κέντρων αριστείας στις περιφέρειες υποδοχής.

Απαντήσεις της Επιτροπής

https://www.eca.europa.eu/el/Pages/DocItem.aspx?did=62446

Χρονογραμμή

https://www.eca.europa.eu/el/Pages/DocItem.aspx?did=62446

Κλιμάκιο ελέγχου

Οι ειδικές εκθέσεις του ΕΕΣ παρουσιάζουν τα αποτελέσματα των ελέγχων που αυτό διενεργεί επί των πολιτικών και προγραμμάτων της ΕΕ ή επί διαχειριστικών θεμάτων που αφορούν συγκεκριμένους τομείς του προϋπολογισμού. Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο επιλέγει και σχεδιάζει τα εν λόγω ελεγκτικά έργα κατά τρόπον ώστε αυτά να αποφέρουν τον μέγιστο αντίκτυπο, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων για τις επιδόσεις ή για τη συμμόρφωση, του επιπέδου των σχετικών εσόδων ή δαπανών, των επικείμενων εξελίξεων και του πολιτικού και δημόσιου συμφέροντος.

Ο εν προκειμένω έλεγχος επιδόσεων διενεργήθηκε από το Τμήμα Ελέγχου IV (Ρύθμιση των αγορών και ανταγωνιστική οικονομία), του οποίου προεδρεύει ο Mihails Kozlovs, Μέλος του ΕΕΣ. Επικεφαλής του ελέγχου ήταν η Ivana Maletić, Μέλος του ΕΕΣ, συνεπικουρούμενη από τη Sandra Diering, προϊσταμένη του ιδιαίτερου γραφείου της, και την Tea Vlainić, σύμβουλο στο ιδιαίτερο γραφείο της, τη Marion Colonerus, διοικητικό στέλεχος, τον Juan Antonio Vazquez Rivera, υπεύθυνο έργου, τον ελεγκτή Marco Montorio και την ελέγκτρια Katja Mravlak. Η Laura Mcmillan παρείχε γλωσσική υποστήριξη.

Από αριστερά: Katja Mravlak, Ivana Maletić, Tea Vlainić, Juan Antonio Vazquez Rivera, Marco Montorio, Sandra Diering, Marion Colonerus.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2022

Η πολιτική για την περαιτέρω χρήση εγγράφων του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕΕΣ) ορίζεται στην απόφαση αριθ. 6-2019 του ΕΕΣ για την πολιτική ανοικτών δεδομένων και την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Με εξαίρεση τις περιπτώσεις όπου ορίζεται διαφορετικά (π.χ. σε χωριστές ανακοινώσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας), το περιεχόμενο του ΕΕΣ που ανήκει στην ΕΕ παραχωρείται βάσει της άδειας Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). Ισχύει επομένως ως γενικός κανόνας ότι η περαιτέρω χρήση επιτρέπεται υπό τον όρο ότι αναφέρεται η πηγή και επισημαίνονται οι αλλαγές. Κατά την περαιτέρω χρήση απαγορεύεται η διαστρέβλωση του αρχικού νοήματος ή μηνύματος των εγγράφων. Το ΕΕΣ δεν φέρει ευθύνη για οποιαδήποτε συνέπεια προερχόμενη από την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Εάν συγκεκριμένο περιεχόμενο αναφέρεται σε ταυτοποιήσιμα φυσικά πρόσωπα, π.χ. φωτογραφίες υπαλλήλων του ΕΕΣ, ή περιλαμβάνει έργα τρίτων, απαιτείται πρόσθετη έγκριση.

Όταν παραχωρείται η έγκριση, αυτή ακυρώνει και αντικαθιστά την ανωτέρω γενική έγκριση και αναφέρει σαφώς τυχόν περιορισμούς στη χρήση.

Για τη χρήση ή την αναπαραγωγή περιεχομένου που δεν ανήκει στην ΕΕ, μπορεί να χρειάζεται να ζητήσετε άδεια απευθείας από τους κατόχους των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας:

Γραφήματα 1 και 3 – Εικονίδια: Τα στοιχεία αυτά σχεδιάστηκαν με τη χρήση πόρων της Flaticon.com. © Freepik Company S.L. Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Το λογισμικό ή τα έγγραφα που καλύπτονται από δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα εμπορικά σήματα, τα καταχωρισμένα σχέδια, οι λογότυποι και οι επωνυμίες/ονομασίες, εξαιρούνται από την πολιτική του ΕΕΣ για την περαιτέρω χρήση.

Το σύνολο των ιστοτόπων των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντός του ονόματος χώρου «europa.eu» παρέχει συνδέσμους προς ιστότοπους τρίτων. Δεδομένου ότι το ΕΕΣ δεν έχει έλεγχο επ’ αυτών, σας συνιστούμε να εξετάζετε τις πολιτικές τους για την προστασία του ιδιωτικού απορρήτου και της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Χρήση του λογότυπου του ΕΕΣ

Δεν επιτρέπεται η χρήση του λογότυπου του ΕΕΣ χωρίς την προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του οργάνου.

PDF	ISBN 978-92-847-8947-4	ISSN 1977-5660	doi:10.2865/297	QJ-AB-22-021-EL-N
HTML	ISBN 978-92-847-8954-2	ISSN 1977-5660	doi:10.2865/506170	QJ-AB-22-021-EL-Q

Στα νομικά πλαίσια της περιόδου 2014-2020 που διέπουν τα βασικά προγράμματα της ΕΕ για τη στήριξη της έρευνας και της καινοτομίας («Ορίζων 2020» και Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία), προβλέπεται η νομική υποχρέωση της Επιτροπής και των εθνικών αρχών να δημιουργήσουν συνεργίες μεταξύ τους.

Αξιολογήσαμε τον βαθμό υλοποίησης τεσσάρων ειδών συνεργιών και καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι διέφερε ανάλογα με το είδος της συνεργίας. Ειδικότερα, ενώ τα μέτρα για τη δημιουργία ανάντη συνεργιών (π.χ. στήριξη ερευνητικών κέντρων) υλοποιήθηκαν ικανοποιητικά, τα μέτρα για τη δημιουργία κατάντη συνεργιών (π.χ. χρηματοδότηση για την επωφελή εκμετάλλευση των ερευνητικών αποτελεσμάτων) μετά βίας είχαν εφαρμοστεί.

Οι διαφορές στα νομικά πλαίσια, η περιορισμένη συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων έρευνας και καινοτομίας των προγραμμάτων και η έλλειψη διαλειτουργικότητας μεταξύ των σχετικών με τα οικεία έργα βάσεων δεδομένων περιόρισαν τις δυνατότητες δημιουργίας συνεργιών. Διατυπώνουμε συστάσεις για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων με σκοπό την ενίσχυση της χρήσης συνεργιών.

Ειδική έκθεση του ΕΕΣ υποβαλλόμενη δυνάμει του άρθρου 287, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Τηλ. +352 4398-1

Πληροφορίες: eca.europa.eu/el/Pages/ContactForm.aspx
Ιστότοπος: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors